

ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΩΝ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ
Α.Μ: 2004100

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΜΟΥΖΑΚΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ-2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο ΔΙΑΣΑΦΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΠΡΑΞΗ.....	8
1.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	8
1.1.2. ΤΕΛΕΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ.....	9
1.1.3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΑΞΗ.....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο ΔΙΚΑΙΟ	11
2.1 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΙΚΑΙΟΥ	11
2.2 ΚΥΡΙΕΣ ΠΗΓΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥ	12
2.2.1. ΝΟΜΟΣ	12
2.2.2. ΕΘΙΜΟ	12
2.2.3. ΑΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ	12
2.2.4. ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ	12
2.2.5. ΔΙΚΑΙΩΜΑ.....	13
2.2.6. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΔΙΚΑΙΟΥ.....	13
2.2.7. ΕΝΝΟΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ	13
2.2.8. ΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ/ ΠΡΑΞΗ ΔΙΚΑΙΟΥ.....	14
2.2.9 ΝΟΜΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ	15
2.3. ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΔΙΚΑΙΟΥ - ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ - ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ.....	15
2.3.1 ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΔΙΚΑΙΟΥ.....	15
2.3.2. ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ	16
2.3.2.1.ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ	20
2.3.2.2 Η ΔΗΛΩΣΗ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ.....	22
2.3.2.3 ΠΩΣ ΓΙΝΕΤΑΙ Η ΔΗΛΩΣΗ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ	24
2.3.2.4. Ο ΚΑΤΑΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΗΛΩΣΗΣ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ	26

2.3.2.5 Η ΥΠΟΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΔΗΛΩΣΗΣ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ.....	27
2.3.2.6. ΔΗΛΩΣΗ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ. ΠΟΤΕ ΣΥΝΤΕΛΕΙΤΑΙ.....	28
2.3.2.7. ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΔΗΛΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ.....	29
2.3.2.8. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΩΝ.....	31
2.4.2.9. ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ	32
2.3.3. ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ.....	33
2.3.3.1 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗΝ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ	33
2.3.3.2. ΑΡΧΕΣ ΠΟΥ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΗ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΚΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ.....	34
2.3.3.3. ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ.....	34
2.3.3.4. ΙΚΑΝΟΙ ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ	34
2.3.3.5. ΑΝΙΚΑΝΟΙ ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ	35
2.3.3.6. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΑ ΑΝΙΚΑΝΟΙ ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ.....	36
2.3.3.7. ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΕΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΑ ΙΚΑΝΩΝ	36
2.3.3.8. Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ	38
2.4 ΑΡΧΗ ΑΤΥΠΟΥ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΩΝ	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο ΕΙΔΗ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΩΝ	43
3.1 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΕΣ.....	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο ΤΥΠΟΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΩΝ	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο ΑΚΥΡΟΤΗΤΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΩΝ	51
5.1 ΑΤΕΛΕΣΤΗ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ	53
5.2 ΑΚΥΡΩΣΙΜΗ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ	53
5.3 ΕΙΔΗ ΑΚΥΡΟΤΗΤΑΣ.....	54
5.4 ΜΕΡΙΚΗ ΑΚΥΡΟΤΗΤΑ	55
5.5 ΕΙΔΗ ΜΕΡΙΚΗΣ ΑΚΥΡΟΤΗΤΑΣ.....	55
5.6 ΛΟΓΟΙ ΑΚΥΡΟΤΗΤΑΣ	56
5.7 ΕΙΚΟΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ.....	56

5.8 ΚΑΤΑΠΙΣΤΕΥΤΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ	60
5.9 ΠΛΑΝΗ.....	61
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο ΑΙΡΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΩΝ ..	63
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ & ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΤΗΤΑ ΣΤΙΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΕΣ	66
ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ	69
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	71

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι νομικές πράξεις, δηλαδή οι θετικές ενέργειες ή παραλείψεις από συγκεκριμένες ενέργειες που επιβάλλονται από τον νόμο, διακρίνονται σε αυτές που επιδοκιμάζονται από το δίκαιο, τις δίκαιες και σε αυτές που απαγορεύονται από το δίκαιο, τις άδικες. Από τις δίκαιες νομικές πράξεις ο νόμος ενδιαφέρεται κυρίως και ρυθμίζει τις δικαιοπραξίες.

Δικαιοπραξία ονομάζεται η πράξη δικαίου, η οποία μέσω μίας ή περισσοτέρων δηλώσεων βουλήσεως, ενδεχομένως και μέσω άλλων νομικών γεγονότων, θέτει ένα κανόνα δικαίου, που ισχύει μόνο μεταξύ των υποκείμενων της πράξης στην συγκεκριμένη περίπτωση. Για την κατάρτιση μίας έγκυρης δικαιοπραξίας πρέπει να συντρέχουν συγκεκριμένες προϋποθέσεις όπως η ικανότητα για δικαιοπραξία, η ελεύθερη βούληση με ταυτόχρονη δήλωση της βούλησης, συμφωνία δήλωσης και βούλησης, να έχει νόμιμο περιεχόμενο και έγκυρο τύπο.

Οι δικαιοπραξίες διακρίνονται σε διάφορα είδη ανάλογα τα κριτήρια που χρησιμοποιούμε. Τα κριτήρια μπορεί να είναι ο αριθμός των προσώπων που υπάρχουν στην κατάρτισή τους, ο σκοπός, το περιεχόμενό τους, ο τύπος τους έλειπε κάποια απαραίτητη για την εγκυρότητά της προϋπόθεση, σχετική με τα υποκείμενα ή με το αντικείμενο, είτε με το περιεχόμενο είτε με τον τύπο του.

Αν σε περίπτωση, κατά την κατάρτιση μίας δικαιοπραξίας έλειπε κάποια απαραίτητη για την εγκυρότητά της προϋπόθεση, σχετική είτε με τα υποκείμενα, είτε με το περιεχόμενο, είτε με τον τύπο τους τότε η δικαιοπραξία χαρακτηρίζεται ως ελαττωματική και μπορεί να ακυρωθεί. Οι ελαττωματικές δικαιοπραξίες έχουν τις εξής μορφές: ανυπόστατες, ανενεργείες, άκυρες και ακυρώσιμες.

Σε περιπτώσεις που ένα πρόσωπο λόγω νομικών όπως για παράδειγμα ανικανότητα για δικαιοπραξία ή πραγματικών λόγου χάρη

ασθένεια δεν μπορεί να ενεργήσει αυτοπρόσωπα. Τότε μόνον μπορεί να καταρτιστεί δικαιοπραξία δια αντιπροσώπευσης.

Οι δικαιοπραξίες ουσιαστικά αποτελούν το κυριότερο μέσον, με το οποίο επιτυγχάνεται η κυκλοφορία των αγαθών και η παροχή υπηρεσιών από πρόσωπο σε πρόσωπο.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο ρύθμισης του Δικαίου είναι οι πράξεις, θεμιτές ή αθέμιτες, λογικές ή παράλογες καθώς και οι παραλείψεις των ανθρώπων, τις οποίες μπορούμε να ονομάσουμε πράξεις δικαίου. Κάθε πράξη δικαίου επιφέρει έννομες συνέπειες, δηλαδή συνέπειες προβλεπόμενες από τον Νόμο.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η προσέγγιση και ανάλυση των δίκαιων νομικών πράξεων. Η έννοια των δικαιопραξιών βασίζεται στην δήλωση βουλήσεως και την δημιουργία έννομου αποτελέσματος. Η δομή της παρούσας εργασίας έχει ως εξής:

Στο πρώτο κεφάλαιο διασαφηνίζεται νομικά η έννοια της πράξης.

Στο δεύτερο κεφάλαιο πραγματοποιείται μία γενική περιγραφή του δικαίου και των πηγών έκφρασής του. Επίσης σε αυτό το κεφάλαιο ορίζεται η έννοια της δικαιопραξίας και αναλύονται διεξοδικά οι προϋποθέσεις μίας έγκυρης δικαιопραξίας.

Στο τρίτο κεφάλαιο δίνεται η διάκριση των δικαιопραξιών με βάση τον τρόπο κατάρτισής της, τον σκοπό της και το περιεχόμενό της.

Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στο μέσο που διατυπώνονται οι δηλώσεις βούλησης της δικαιопραξίας.

Στο πέμπτο κεφάλαιο πραγματοποιείται ανάλυση των ελαττωματικών δικαιопραξιών και της μορφής που μπορεί να έχουν.

Στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζεται συνοπτικά ο θεσμός των αιρέσεων και της προθεσμίας των δικαιопραξιών.

Στο έβδομο κεφάλαιο πραγματοποιείται περιγραφή της δικαιопραξίας δια αντιπροσώπευσης

Η παρούσα εργασία ολοκληρώνεται με τον επίλογο και την παράθεση των βιβλιογραφικών πηγών που χρησιμοποιήθηκαν για την εκπόνησή της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΔΙΑΣΑΦΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΠΡΑΞΗ

1.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ

Ως πράξη νοείται η ανθρώπινη ενέργεια που πηγάζει από την βούληση και προκαλεί μετατροπή του περιεχομένου της βουλήσεως σε φυσική ή ψυχική πραγματικότητα¹. Από τον ορισμό αυτό προκύπτουν κατ' αρχήν τα εξής:

1. Η πράξη είναι ανθρώπινη ενέργεια, συνεπώς ενέργειες τεχνικής, οργανικής ή ανόργανης φύσεως δεν θεωρούνται πράξεις.
2. Η πράξη είναι είδος ανθρώπινης ενέργειας, αντιδιαστελλόμενο από άλλες ανθρώπινες ενέργειες που δεν είναι πράξεις όπως η θεωρία².
3. Η πράξη διακρίνεται από ένα άλλο είδος ενέργειας, αν και λιγότερο σαφώς, την «ποίηση». Αφορούν φυσικά και τα δύο ενεργήματα της πρακτικής συνείδησης, πλην η πράξη είναι ενέργεια της συνείδησης αμετάβατη, ενώ αντίστοιχα η ποίηση είναι ενέργεια της συνείδησης που μεταβαίνει στο έργο. Επειδή

¹ Καραλής Μ., 1993, Γενικές Αρχές του Αστικού Δικαίου II Δικαιοπραξία Α', Εκδόσεις Σάκκουλα Θεσσαλονίκη, σελ. 3

² Τσάτσου Κ., 1945, Εισαγωγή στην επιστήμη του Δικαίου Ι, Πανεπιστημιακές παραδόσεις, Αθήνα, σελ. 9

η διάκριση δεν είναι σαφής, ορίζουμε ως πράξη την υπό την στενή έννοια πράξη έτσι ώστε να διακρίνεται από την ποιήση³.

4. Η πράξη είναι μια σύνθετη ενέργεια απαρτιζόμενη από δύο μέρη, την κινητήρια της πράξεως βούληση που αποσκοπεί στην πραγμάτωση ενός πρακτικού σκοπού και την μετατροπή αυτού του σκοπού σε πραγματικότητα⁴ είτε στον εξωτερικό , είτε στον εσωτερικό - ψυχικό χώρο.

1.1.2. ΤΕΛΕΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ

Κάθε πράξη παίρνει νόημα από την κατεύθυνσή της προς ένα σκοπό, ο δε σκοπός από μια αξία που το υποκείμενο αποδίδει σε αυτόν. Η αξία αυτή καθιστά την πράξη δέουσα. Ως ύπατη αξία ορίζεται το αγαθό, οπότε εκτός από τελικό τέρμα της πράξεως, το αγαθό είναι και το απόλυτο κριτήριο βάσει του οποίου αξιολογείται μια πράξη. Λόγω του γενικού χαρακτήρα του σκοπού, για να συνδεθεί με την συγκεκριμένη πράξη πρέπει κλιμακωτά με μια σειρά αναβαθμών να εξειδικευτεί η ύπατη αξία σε λίγους γενικούς σκοπούς και αυτοί σε περισσότερους.

1.1.3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΑΞΗ

Η κοινωνική πράξη είναι μια μορφή έλλογης πράξης⁵. Η έλλογη πράξη δεν είναι μόνο μια αυτοτελής οντότητα αλλά και μια κοινωνική οντότητα η

³ Δεσποτόπουλος Κ.Ι., 1980, Μελετήματα πολιτικής φιλοσοφίας, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα σελ.114

⁴ ο.π. σελ. 126

⁵ για την έννοια της έλλογης πράξης Τσάτσος Κ.,1978, Το πρόβλημα της ερμηνείας του Δικαίου , Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, σελ 38,39

οποία έρχεται σε επαφή με άλλα υποκείμενα της πράξης. Αντλεί λοιπόν τον κοινωνικό της χαρακτήρα από την δυνατότητα επηρεασμού του κοινωνικού χώρου και περιβάλλοντος από την μία όσο και από την άμεση εμπλοκή στην εκτέλεση της και άλλων υποκειμένων της πράξης.⁶

⁶ Καράσης Μ., 1993, Γενικές Αρχές του Αστικού Δικαίου II Δικαιοπραξία Α', Εκδόσεις Σάκκουλα Θεσσαλονίκη σελ. 37-41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΔΙΚΑΙΟ

Το σύνολο των γενικών κανόνων που ισχύουν σε συγκεκριμένη κοινωνία και ρυθμίζουν με τρόπο εξαναγκαστικό την κοινωνική συμβίωση. Το δίκαιο ταυτίζεται με το έργο της κρατικής νομοθετικής μηχανής μίας συγκεκριμένης πολιτείας και σε ορισμένο χρόνο, αδιάφορα αν οι κανόνες δικαίου ανταποκρίνονται ή όχι στο πνεύμα της δικαιοσύνης ή στο «κοινό» περί δικαίου αίσθημα.

➤ Κανόνας Δικαίου

Γενική και αφηρημένη πρόταση που ρυθμίζει ετερόνομα και εξαναγκαστικά τη συμπεριφορά των ανθρώπων στην κοινωνία . Αν ο κανόνας δικαίου καθορίζει συμπεριφορά ονομάζεται **κανονιστικός**. Αν προβλέπει κυρώσεις **κυρωτικός**.

2.1 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΙΚΑΙΟΥ

Το δίκαιο εφαρμόζεται στην πράξη με δύο τρόπους: Είτε εκούσια, δηλαδή με αυτόβουλη προσαρμογή της συμπεριφοράς των πολιτών σε αυτό, Είτε αναγκαστικά, δηλαδή με την αναγκαστική συμμόρφωση των πολιτών στο περιεχόμενο των δικαστικών αποφάσεων, υπό την απειλή επιβολής κυρώσεων ή ποινών.

2.2 ΚΥΡΙΕΣ ΠΗΓΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

2.2.1. ΝΟΜΟΣ

Ο ρυθμιστικός κανόνας δικαίου που θέτει η Πολιτεία με συγκεκριμένη διαδικασία. Κάθε νόμος αρχίζει να ισχύει 10 ημέρες μετά τη δημοσίευση του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός εάν προσδιορίζεται στο κείμενο αυτού διαφορετικός χρόνος έναρξης ισχύος του. Κάθε νόμος καταργείται με νεότερο νόμο. Ειδικότερος νόμος υπερισχύει γενικότερου νόμου.

2.2.2. ΕΘΙΜΟ

Η μακροχρόνια, ομοιόμορφη και συνειδητή συμπεριφορά των κοινωνιών, οι οποίοι έχουν την πεποίθηση ότι τηρώντας ένα έθιμο συμμορφώνονται προς κανόνα δικαίου.

2.2.3. ΑΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Το δίκαιο που ρυθμίζει τις έννομες σχέσεις μεταξύ ιδιωτών.

2.2.4. ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ

Αστικός Κώδικας: Κωδικοποιημένο νομοθέτημα του αστικού δικαίου.

2.2.5. ΔΙΚΑΙΩΜΑ

Είναι η εξουσία που απονέμεται από το δίκαιο στο φυσικό ή νομικό πρόσωπο για την ικανοποίηση των εννόμων συμφερόντων του.

2.2.6. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΔΙΚΑΙΟΥ

Είναι τα φυσικά πρόσωπα και τα νομικά πρόσωπα:

- ΦΥΣΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ είναι κάθε άνθρωπος.
- ΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ είναι η ένωση περισσοτέρων προσώπων που επιδιώκουν έναν κοινό σκοπό (π.χ. σωματείο, εταιρία). Το νομικό πρόσωπο ιδρύεται οπωσδήποτε με έγγραφη πράξη, που ονομάζεται «καταστατικό». Με την ίδρυση του αποκτά δική του βούληση και νομική προσωπικότητα. Διαθέτει όργανα υποχρεωτικά (το διοικητικό συμβούλιο και τη γενική συνέλευση) και προαιρετικά όργανα (π.χ. πειθαρχικό συμβούλιο). Το νομικό πρόσωπο ευθύνεται για τις πράξεις των ατόμων που το αντιπροσωπεύουν, μόνο όταν η πράξη ή παράλειψη έγινε κατά την εκτέλεση των καθηκόντων που τους ανατέθηκαν.

2.2.7. ΕΝΝΟΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

Κάθε εκδήλωση της προσωπικής, κοινωνικής, επαγγελματικής ή πνευματικής δραστηριότητας του ατόμου. Εδώ εμπίπτει και η τιμή και αξιοπρέπεια του ατόμου. Η προσβολή της προσωπικότητας επισύρει

κυρώσεις και η ελεύθερη ανάπτυξη της αποτελεί μέριμνα του Κράτους (άρθρο 5 Συντάγματος).

2.2.8. ΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ/ ΠΡΑΞΗ ΔΙΚΑΙΟΥ

Μεταξύ των κοινωνικών πράξεων σπουδαιότερη είναι η πράξη δικαίου. Πράξη δικαίου είναι η κοινωνική πράξη που έχει νομικό νόημα , το οποίο και πραγματοποιείται μέσα στα πλαίσια του τελολογικού συστήματος δικαίου⁷, είναι δηλαδή πράξεις ρυθμιζόμενες από το δίκαιο που επιφέρουν έννομες συνέπειες. Αποτελούν το μοναδικό αντικείμενο του δικαίου και φαινομενολογικά αποτελούν μια εκούσια βουλητική ενέργεια που προκαλεί ορισμένη μεταβολή στον πραγματικό κόσμο. Επιπρόσθετα όμως είναι και φορέας νοήματος , ενός νοήματος δικαίου ανεξάρτητα από το υποκείμενο ψυχολογικό νόημα που της αποδίδει το υποκείμενο. Πρέπει να διακρίνεται ο κανόνας δικαίου από την πράξη δικαίου κατά το ότι το νόημα το κανόνα είναι δεοντολογικώς επιτακτικό, μια ηθικώς διατακτική απόφαση όπως η πράξη πορευθεί προς ορισμένο σκοπό, ενώ το νόημα της πράξεως αποτελεί αυτή ακριβώς την πραγμάτωση της απόφασης.

Διακρίνονται σε:

- **ΔΙΚΑΙΕΣ Ή ΘΕΜΙΤΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ:** Πράξεις που προβλέπονται και επιτρέπονται στο νόμο και επιφέρουν έννομες συνέπειες (π.χ. δικαιοπραξία).
- **ΑΔΙΚΕΣ Ή ΑΘΕΜΙΤΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ:** Πράξεις που αντιβαίνουν σε απαγορευτική διάταξη του νόμου, επιφέρουν ζημία σε πρόσωπο ή πράγμα, και δημιουργούν αξίωση για αποζημίωση του ατόμου που προσβλήθηκε από την πράξη (π.χ. αδικοπραξία).

⁷ Καράσης Μ., 1993, *Γενικές Αρχές του Αστικού Δικαίου II Δικαιοπραξία Α'*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, σελ. 42

2.2.9 ΝΟΜΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

Οι σχέσεις που ενδιαφέρουν το δίκαιο είναι δυνατό να γεννηθούν είτε από απλά πραγματικά γεγονότα είτε από νομικά γεγονότα. Ως νομικό γεγονός θεωρείται κάθε περιστατικό στο οποίο το δίκαιο αναγνωρίζει νομική αξία υπό την έννοια ότι αυτό συνεπάγεται κτήση αλλοίωσή ή απώλεια ορισμένου δικαιώματος.

Βάσει του πιο πάνω ορισμού τα νομικά γεγονότα διακρίνονται σε θετικά ή αρνητικά. Θετικά είναι όλα εκείνα των οποίων η συνδρομή – πραγματοποίηση επάγεται συγκεκριμένα νομικά αποτελέσματα π.χ. η διαθήκη ενώ αρνητικά όταν η μη τέλεσή τους επάγεται πάλι ορισμένα νομικά αποτελέσματα. Π.χ. μια παράλειψη δύναται να έχει έννομες συνέπειες⁸

2.3. ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΔΙΚΑΙΟΥ – ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ - ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ

2.3.1 ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΔΙΚΑΙΟΥ

Η ικανότητα κάθε προσώπου να είναι υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Την ικανότητα αυτή αποκτούν:

- Κάθε άνθρωπος με την γέννηση του, ανεξάρτητα από το φύλο, την πνευματική ή σωματική ικανότητα του, την ευφυΐα ή άλλα κριτήρια.
- Το κυοφορούμενο πρόσωπο, εφόσον γεννηθεί ζωντανό.

⁸ Τούσης Α., 1978, Γενικά Αρχαί του Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα, σελ. 370-371

Σύμφωνα με το άρθρο 34 του Αστικού Κώδικα «Κάθε άνθρωπος είναι ικανός να έχει δικαιώματα και υποχρεώσεις». Κάθε άνθρωπος δηλ. ανεξάρτητα από την ιθαγένειά του, το φύλλο του, τη θρησκεία που ασπάζεται, την κοινωνική τάξη στην οποία ανήκει κ.λ.π. μπορεί, σύμφωνα με το νόμο, να έχει τόσο δικαιώματα όσο και υποχρεώσεις.

2.3.2. ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ

Μια από τις πιο σημαντικές πράξεις δικαίου είναι και η δικαιοπραξία , η οποία όπως όλες οι έννοιες πρέπει να ορισθεί σε δύο επίπεδα, αφ' ενός ως έννοια βάθους⁹ και αφετέρου ως έννοια πλάτους¹⁰.

Δικαιοπραξία (γερμ. *Rechtsgeschäft*) ονομάζεται εκείνη η νομοτυπική μορφή ή άλλως το πραγματικό (Tatbestand) το οποίο περιέχει τη δήλωση βουλήσεως που αποσκοπεί στη παραγωγή ορισμένου έννομου αποτελέσματος¹¹.

Λογικά αρτιότερος και περισσότερο εύγλωττος είναι ο πιο κάτω ορισμός:

Δικαιοπραξία ονομάζεται η πράξη δικαίου , η οποία μέσω μίας ή περισσότερων δηλώσεων βουλήσεως , ενδεχομένως και μέσω άλλων νομικών γεγονότων , θέτει ένα κανόνα δικαίου , που ισχύει μόνο μεταξύ των υποκείμενων της πράξης στην συγκεκριμένη περίπτωση¹²

Ένας τρίτος ορισμός είναι: Δικαιοπραξία είναι η δήλωση ιδιωτικής βουλήσεως η οποία κατευθύνεται στην παραγωγή έννομου αποτελέσματος,

⁹ Το σύνολο των λογικών κατηγορημάτων που συνιστούν την έννοια, την καθιστούν γνωστή και διακρίσιμη από τις υπόλοιπες έννοιες, για λεπτομέρειες βλέπε Παπανούτσος Ε., 1974, Λογική, Εκδόσεις Δωδώνη, Αθήνα, Κεφ. 2

¹⁰ Το σύνολο των αντικειμένων στα οποία και αναφέρεται η έννοια , για λεπτομέρειες ο.π.

¹¹ Καράσης Μ., 1996, Δίκαιο της Δικαιοπραξίας , Εκδόσεις Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη, σελ. 58

¹² Καράσης Μ., 1993, Γενικές Αρχές του Αστικού Δικαίου II Δικαιοπραξία Α', Εκδόσεις Σάκκουλα Θεσσαλονίκη,σελ. 62

το οποίο όμως επέρχεται μόνο από το γεγονός ότι το θέλησε αυτός που το δηλώνει¹³.

Οι τρεις πιο πάνω ορισμοί αφορούν στην διάσταση βάθους της έννοιας δικαιοπραξία. Λογικά υποχρεωτικές συνεπαγωγές των ορισμών είναι οι ακόλουθες:

1. Η δικαιοπραξία είναι πράξη επιδοκιμαζόμενη και όχι αποδοκιμαζόμενη από το δίκαιο, δηλαδή πρόκειται περί πράξεως δίκαιης και όχι άδικης. Επομένως αντιδιαστέλλεται από την αδικοπραξία.
2. Απαραίτητο στοιχείο της δικαιοπραξίας είναι η δήλωση βουλήσεως. Χωρίς δήλωση βουλήσεως, η οποία είναι και η έκδηλη πραγμάτωση της ιδιωτικής βούλησης, της οποίας η αυτονομία ορίζεται από το δίκαιο¹⁴, δεν υπάρχει δικαιοπραξία.
3. Η δικαιοπραξία είναι δυνατόν να περιέχει μόνο μια δήλωση βουλήσεως (π.χ. μονομερής καταγγελία σύμβασης), δύναται να περιέχει και άλλες δηλώσεις βούλησης, καθώς και νομικά γεγονότα απαραίτητα για την πραγμάτωση της δικαιοπρακτικής βούλησης¹⁵
4. Εξ ορισμού είναι απαραίτητο στοιχείο της δικαιοπραξίας, γεγονός που της διαστέλλει από άλλες πράξεις δικαίου, η ύπαρξη της θέλησης του ενεργούντος υποκειμένου προκειμένου να επέλθει και το σκοπούμενο αποτέλεσμα¹⁶.

¹³ Μπαλής Γ., 1947, Γενικά Αρχαί του Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα, σελ.106

¹⁴ Σύνταγμα, 2008, άρθρο 5

¹⁵ Καραύης Μ., 1993, Γενικές Αρχές του Αστικού Δικαίου II Δικαιοπραξία Α', Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, σελ. 63

¹⁶ Αθανασόπουλος Τ., 2006, Οι Δικαιοπραξίες και Εθνικό Κτηματολόγιο, 2η Έκδοση, Αθήνα, σελ. 537

Συνεπώς αν θέλαμε να παρουσιάσουμε τις προϋποθέσεις που οφείλουν υποχρεωτικά να συντρέχουν για την κατάρτιση μιας έγκυρης δικαιοπραξίας θα απαριθμούσαμε τις κάτωθι προϋποθέσεις:

1. Η Ικανότητα προς δικαιοπραξία,
2. Η Ελεύθερη βούληση ή Βούληση απηλλαγμένη ελαττωμάτων,
3. Η Δήλωση βούλησης,
4. Η Συμφωνία δήλωσης - βούλησης,
5. Το νόμιμο περιεχόμενο και
6. Ο Έγκυρος τύπος (σημειώνεται ότι ο έγκυρος τύπος δεν υπονοεί υποχρεωτικά ορισμένη τυπική μορφή, βλέπε σελίδα 18 της παρούσης στο κεφάλαιο **Αρχή άτυπου των Δικαιοπραξιών**)

Ως έννοια πλάτους η δικαιοπραξία είναι το σύνολο των ομοειδών πράξεων δικαίου, στις οποίες και αναφέρεται η έννοια, τουτέστιν όλες οι κατ' ιδίαν δικαιοπραξίες¹⁷.

Έτσι λ.χ. η διαθήκη χαρακτηρίζεται ως δικαιοπραξία, αφού είναι

- i. ανθρώπινη πράξη (πράξη δικαίου) που επιτρέπει το Δίκαιο,
- ii. περιέχει δήλωση βουλήσεως (δηλαδή την εξωτερίκευση της επιθυμίας αυτού που την τελεί σχετικά με τη διάθεση των περιουσιακών στοιχείων του μετά τον θάνατό του) και
- iii. επιφέρει ως έννομη συνέπεια το αποτέλεσμα που επιδιώκει αυτός που την τελεί (δηλαδή την επαγωγή της κληρονομιάς του διαθέτη στα πρόσωπα που ορίζει με τη διαθήκη του).

Ομοίως δικαιοπραξία είναι η πώληση πράγματος, αφού

- i. πρόκειται για ανθρώπινη πράξη (πράξη δικαίου) που επιτρέπεται από το Δίκαιο,

¹⁷ ο.π. σελ 64

- ii. περιέχει δήλωση βουλήσεως (δηλαδή εξωτερίκευση της επιθυμίας του πωλητή και του αγοραστή) και
- iii. επιφέρει ως έννομη συνέπεια το αποτέλεσμα που επιδιώκουν αυτοί που την τελούν (δηλαδή τη δημιουργία ενοχικής υποχρέωσης του πωλητή να μεταβιβάσει στον αγοραστή την κυριότητα του πωλούμενου πράγματος και να παραδώσει τη νομή του πράγματος ,καθώς επίσης τη δημιουργία ενοχικής υποχρέωσης του αγοραστή να πληρώσει στον πωλητή το συμφωνημένο τίμημα)

Αξίζει να σημειωθεί ότι σχετικά με την έννοια του έννομου αποτελέσματος αυτό αναφέρεται στην παραγωγή, τροποποίηση ή κατάργηση ορισμένου δικαιώματος¹⁸. Εντούτοις η εγκυρότητα και η νομική ισχύς μιας δικαιοπραξίας δεν προϋποθέτει να προσδιορίζεται ή περιγράφεται το πλήρες περιεχόμενο της δήλωσης βουλήσεως. Αρκεί το σκοπούμενο υπό της δηλώσεως βουλήσεως αποτέλεσμα να αποτελεί αντικείμενο ρύθμισης του νόμου¹⁹.

Ειδικής μνείας χρήζει η έννοια της **Βούλησης**. Βάσει του ορισμού η δικαιοπραξία περιέχει μια ιδιωτική βούληση. Φυσικά η βούληση αυτή δεν μπορεί να είναι εσωτερική με εξαίρεση την περίπτωση όπου δύνανται οι ενδιαφερόμενοι να λάβουν γνώση αυτής²⁰. Η ιδιωτική βούληση είναι ελεύθερη εντός των υπό του νόμου τιθεμένων ορίων, συνεπώς απολαμβάνει μερικής αυτονομίας ούσα ούτε απολύτως ελεύθερη ούτε απολύτως υποταγμένη στον νόμο. Καθότι ιδιωτική βούληση, οι δηλώσεις βουλήσεως κυριαρχικών πράξεων των δημοσίων αρχών δεν συνιστούν δικαιοπραξία.

Άλλο ιδιαίτερο στοιχείο άξιο μνείας είναι ο **Σκοπός** της δικαιοπραξίας. Αυτό όπως θα φανεί διακρίνει (βλέπε 2.4.2.2. της παρούσης) την δικαιοπραξία από άλλες κατηγορίες νομίμων πράξεων όπου περιέχουν μεν δήλωση βουλήσεως αλλά τα αποτελέσματα της δήλωσης επέρχονται από του

¹⁸ Τούσης Α., 1978, Γενικά Αρχαί του Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα, σελ. 373

¹⁹ ο.π. σελ. 373

²⁰ Τούσης Α., 1978, Γενικά Αρχαί του Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα, σελ. 375

νόμου χωρίς να ερευνείται κατά πόσο ο δηλώσας την ιδιωτική βούληση επιθυμούσε να επέλθουν οι έννομες συνέπειες²¹.

Σε ορισμένες περιπτώσεις πέραν της δηλώσεως βουλήσεως των μερών είναι απαραίτητη για την πραγμάτωση της δικαιοπραξίας και η πράξη της Αρχής η οποία συνίσταται π.χ. στην σύμπραξη κατά την δήλωση βουλήσεως είτε και στην δικαιοπλαστική σύμπραξη π.χ. κατά την υιοθεσία.

Υποκείμενο Δικαιοπραξίας

Υποκείμενο ή δικαιοπρακτούν μέρος καλείται εκείνο το πρόσωπο δια της δικαιοπρακτικής βουλήσεως του οποίου δημιουργήθηκε η δικαιοπραξία

Αντικείμενο Δικαιοπραξίας

Πρόκειται για τα συμφέροντα τα οποία κατά το ισχύον δίκαιο ρυθμίζονται αμέσως από την δικαιοπραξία.

Περιεχόμενο Δικαιοπραξίας

Μπορεί να είναι ποικίλο. Δεν μπορεί να αποσκοπεί στην μεταβολή των κανόνων δημοσίας τάξεως, ούτε να αντιβαίνει στα χρηστά ήθη ή στις απαγορευτικές των νόμων διατάξεις ή να είναι φυσικώς ή νομικώς αδύνατο.

2.3.2.1.ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ

Η δικαιοπραξία πρέπει , μέσα από τον γενικό της ορισμό , να ενταχθεί στον εσωτερικό χώρο του δικαίου, να διασταλεί συνεπώς νοηματικά από τις υπόλοιπες πράξεις δικαίου. Απλά γεγονότα , που δεν αποτελούν πράξεις , όπως δικανικά γεγονότα τα οποία επέρχονται ανεξαρτήτως της θέλησης του υποκειμένου π.χ. χρόνος ή τόπος, δεν είναι πράξεις δικαίου. Μπορούν εντούτοις να εξαιρούνται σε νομικά γεγονότα εξαιτίας συνάφειας και μέσω της αναγωγής τους σε στοιχείο του κανόνα δικαίου και έτσι να συνεπάγονται

²¹ ο.π. σελ. 376

έννομες συνέπειες. Νομικά λοιπόν γεγονότα με κύριο και αυτοτελή χαρακτήρα είναι μόνο οι πράξεις δικαίου. Είναι λογικό στην δικαιοπραξία να ενδιαφέρουν μόνο οι δίκαιες πράξεις που διακρίνονται σε δικαιοπραξίες και λοιπές δίκαιες πράξεις ή διακαιοπραγήματα²². Οι λοιπές πράξεις δικαίου ή διακαιοπραγήματα είναι εκείνες που συνδέονται με έννομα αποτελέσματα ανεξάρτητα κατά νόμον από την βούληση του υποκειμένου. Στα πλαίσια λοιπόν του Αστικού Δικαίου η δικαιοπραξία διαφοροποιείται από τις λοιπές πράξεις δικαίου διότι η δικαιοπραξία καλείται να πραγματοποιήσει τον σκοπό της μέσω της αρχής της αυτονομίας της βουλήσεως , που εκφράζεται με την δήλωση βουλήσεως , αντίθετα στις λοιπές πράξεις δικαίου, η πραγμάτωση της ιδέας του αστικού δικαίου πραγματοποιείται με μέσα που ποικίλουν ανάλογα με την νομοτυπική μορφή της κάθε πράξεως²³. Ειδικότερα η δικαιοπραξία διακρίνεται και οριοθετείται από

1. Οιονεί Δικαιοπραξία = δίκαιη και θεμιτή πράξη και μάλιστα δήλωση που ενσωματώνει ανακοίνωση ψυχικού συμβάντος και επάγεται έννομες συνέπειες ανεξαρτήτως υπάρξεως βουλήσεως κατευθυνόμενης στην πρόκληση των συνεπειών αυτών²⁴. Συνεπώς η **Οιονεί δικαιοπραξία** είναι η νόμιμη πράξη δικαίου, της οποίας η έννομη συνέπεια είναι ανεξάρτητη από τη βούληση για συγκεκριμένο αποτέλεσμα που επιδίωξε αυτός που την τέλεσε. λ.χ.η όχληση δανειστή προς οφειλέτη είναι οιονεί δικαιοπραξία, διότι είναι ανθρώπινη πράξη που επιτρέπει το Δίκαιο (νόμιμη πράξη δικαίου),αλλά το αποτέλεσμα που επιδιώκει αυτός που την τελεί (είσπραξη της απαιτήσεως από τον οφειλέτη) δεν είναι η έννομη συνέπεια που επέρχεται (περιέλευση του οφειλέτη σε κατάσταση υπερημερίας)²⁵.

²² Μαριδάκης Γ., 1967, Ιδιωτικόν Διεθνές Δίκαιο Α΄,2η Έκδοση, Αθήνα, σελ 27

²³ Μιχαλάκης Εμμ.,1948, Ερμηνεία του Αστικού Κώδικα, Αθήνα, αρ. 121

²⁴ Σπυριδάκη Ι., 1987, Γενικές Αρχές τον αστικό κώδικα, 1987, Αθήνα-Καροτηνή, σελ 359

²⁵ Παράδειγμα: Ο Α οφείλει στον Β από σύμβαση δανείου 300.000 δρχ,τα οποία καθυστερεί να του τα αποδώσει.Ο Β για να πάρει τα οφειλόμενα **οχλεί** τον Α ,δηλαδή του ζητεί τα χρήματα (λ.χ. απευθύνοντάς του εξώδικη δήλωση συνταγμένη από Δικηγόρο και επιδιόδομενη με Δικαστικό Επιμελητή).Έννομη συνέπεια της οχλήσεως είναι ότι ο Α περιέρχεται σε κατάσταση υπερημερίας,η οποία επάγεται γι' αυτόν μια σειρά από δυσμενείς συνέπειες που

- 2. Υλική νομική πράξη** = είναι η δίκαιη και θεμιτή εκείνη πράξη που , χωρίς να αποτελεί δήλωση και άρα να επιχειρείται με πρόθεση γνωστοποιήσεως, αποβλέπει στην παραγωγή ενός πραγματικού υλικού αποτελέσματος , στο οποίο και ο νόμος προσδίδει έννομες συνέπειες ανεξαρτήτως της προθέσεως του πράττοντος.²⁶ Συνεπώς **Υλική πράξη** είναι η πράξη δικαίου που επιφέρει έννομες συνέπειες ανεξάρτητα από τη βούληση αυτού που την τελεί. Π.χ. υλική πράξη είναι η εύρεση χαμένου πράγματος (1081ΑΚ): αν κάποιος βρει χαμένο πράγμα έχει υποχρέωση να ειδοποιήσει εκείνον που το έχασε ή αυτόν στον οποίο ανήκει το πράγμα ή κάθε άλλο δικαιούχο, δηλαδή η πράξη εύρεσης χαμένου πράγματος επιφέρει ως έννομη συνέπεια την υποχρέωση του ευρέτη να ειδοποιήσει τα παραπάνω πρόσωπα, ανεξάρτητα από το αν επεδίωκε ή όχι ο ευρέτης, όταν έβρισκε το χαμένο πράγμα, να τους ειδοποιήσει .
- 3. Δικαιοπρακτική παράλειψη** = η παράλειψη δικαιοπρακτικής δήλωσης βουλήσεως , στην οποία ο νόμος προσδίδει την ενέργεια δικαιοπραξίας ή οιονεί δικαιοπραξίας²⁷
- 4. Κοινωνική πράξη** με όλες τις επιμέρους υποπεριπτώσεις π.χ. πράξη εθιμοτυπίας, φιλοφρονήσεως κτλ²⁸.

2.3.2.2 Η ΔΗΛΩΣΗ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ

Η δήλωση βουλήσεως είναι πράξη δικαίου, με την οποία το υποκείμενο της πράξης, δρώντας στα πλαίσια της εννόμως αναγνωρισμένης αυτονομίας του, θέτει ένα κανόνα δικαίου, ο οποίος ισχύει μεταξύ των υποκειμένων στην

ορίζει ο Νόμος (οφειλή τόκων υπερημερίας κλπ), ανεξάρτητα από το αν τις θέλησε ή όχι ο Β, ο οποίος με την όχληση απλώς τα χρήματά του επεδίωκε να λάβει.

²⁶ Γαζής Α., 1973, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου Β', Αθήνα σελ. 79

²⁷ ο.π. σελ 80

²⁸ Καραλής Μ., 1993, Γενικές Αρχές του Αστικού Δικαίου II Δικαιοπραξία Α', Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, σελ.111 έως 149

συγκεκριμένη περίπτωση.²⁹ Η δήλωση βουλήσεως αναγόμενη στα γένη της, τις λογικά πρότερες και υπερκείμενες έννοιες, είναι πρώτα πράξη δικαίου, κατόπιν κοινωνική πράξη και τέλος πράξη υπό στενή έννοια. Συνεπώς:

1. η δήλωση βουλήσεως είναι μια πράξη δηλώσεως που ακριβώς συνίσταται σε ορισμένη γλωσσική έκφραση. Φέρει λοιπόν τα γενικά γνωρίσματα της πράξεως, ομού μετά των ιδιαιτέρων γνωρισμάτων της πράξης δηλώσεως δηλαδή την βούληση ως ψυχικό γεγονός, την δήλωση ως φυσικό γεγονός και του νοούμενου ως φορέως νοήματος.
2. η δήλωση βουλήσεως είναι μια κοινωνική πράξη, ως φορέας θετικού κοινωνικού νοήματος, το οποίο προορίζεται να γίνει κατανοητό και από κάποιον άλλο κοινωνό. Ο δηλών παρουσιάζεται ενώπιον του κοινωνικού εταίρου ως πρόσωπο ικανό να επιτελέσει έναν κοινωνικό χαρακτήρα ευθέως απορρέοντα από τον κανόνα δικαίου που συστήνει η δήλωση βουλήσεως
3. επομένως η δήλωση βουλήσεως είναι και πράξη δικαίου με θετικό νόημα και αξία τουτέστιν πράξη δικαίου δίκαιη (σύννομη). Ως δίκαιη πράξη η δήλωση βουλήσεως δημιουργεί νόμιμες υποχρεώσεις, του μεν δηλούντος να διατυπώνει σαφώς την δήλωσή του ώστε να γίνει κατανοητή, του δε αποδέκτη να φροντίζει για την ορθή αντίληψη του περιεχομένου της δηλώσεως. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η παρατήρηση ότι η δήλωση βουλήσεως είναι και δήλωση ισχύος, καθότι δια της δηλώσεως ισχύει, ή τίθεται σε ισχύ άμεσα το έννομο αποτέλεσμα της.³⁰

²⁹ Καράσης Μ., 1996., Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου II Δικαιοπραξία Β΄, Εκδόσεις Σακκουλας Αθήνα – Κομοτηνή, σελ. 117

³⁰ ο.π. σελ 122

Ειδική δήλωση βουλήσεως είναι η ηλεκτρονική τοιαύτη³¹. Στον Αστικό Κώδικα δεν υπάρχει ειδική πρόβλεψη αναφορικά με το συγκεκριμένο θέμα Συνεπώς ακολουθείται η γενική πρακτική του Αστικού Κώδικα σε συνδυασμό με νομοθετικά κείμενα εθνικής ή κοινοτικής εμβέλειας. Διάκριση της ηλεκτρονικής δήλωσης βουλήσεως είναι ακριβώς η χρήση της ηλεκτρονικής τεχνολογίας για την πραγματοποίηση των δύο βασικών της χαρακτηριστικών και συγκεκριμένα της διαμόρφωσής της κατά πρώτον και της κοινοποίησής της κατά δεύτερον. Όλα τα υπόλοιπα συνεπώς στοιχεία της δήλωσης βουλήσεως παραμένουν τα ίδια με αποτέλεσμα ο Η/Υ να περιπίπτει στην κατάσταση του απλού διαμεσολαβητή – κομιστή.

2.3.2.3 ΠΩΣ ΓΙΝΕΤΑΙ Η ΔΗΛΩΣΗ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ³²

Ο Αστικός Κώδικας δεν διαλαμβάνει³³ περί του τρόπου πραγματώσεως της δηλώσεως βουλήσεως θεωρώντας λογικά ότι τα μέχρι στιγμής παραδομένα καθώς και αποδεκτά από το δίκαιο είναι επαρκή. Η δήλωση γενικά μπορεί να είναι **ρητή** ή άμεσος και **σιωπηρή** ή έμμεσος. Η ρητή είναι η γινόμενη με λέξεις ή νεύματα ευθέως παραστατικών της ιδιωτικής βουλήσεως δικαιοπρακτούντος και διακρίνεται περαιτέρω σε τυπική και άτυπη (βλέπε σελ.22 της παρούσης). Σιωπηρή είναι η συναγόμενη από πράξεις που πραγματοποιούνται μεν για άλλο σκοπό συμπερασματικώς όμως υποδηλώνουν συγκεκριμένη ιδιωτική βούληση. Επί προσθέτως σημειώνεται πως υπάρχουν ορισμένες πράξεις, παραλείψεις ή και συμπεριφορές τις οποίες ο νόμος θεωρεί δηλωτικές ορισμένης βουλήσεως και κατ' επέκταση υπάρχοντων των όρων του νόμου δεν είναι δυνατή η ανταπόδειξη με αποτέλεσμα να λογίζεται ως δηλωτική βουλήσεως.

³¹ Μουζάκης Χ., 2007, Ψηφιακά έγγραφα και ηλεκτρονικό εμπόριο, Διπλωματική Εργασία, Αθήνα, σελ. 22

³² Μπαλή Γ., 1947, Γενικά Αρχαί του Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Παπαζήσης, παράγραφος 36 σελ. 94

³³ αναφέρω κάτι μέσα σε κείμενο, πραγματεύομαι, συγγράφω

Σε περιπτώσεις όπου η πράξη δύναται να ερμηνεύεται με διαφορετικές έννοιες ο δικαιοπρακτούν, προκειμένου να προφυλαχθεί από ερμηνεία στην οποία και δεν αποσκοπεί, έχει την δυνατότητα να προβεί μεν στην πράξη πλην να την συνοδεύσει με ανάλογες επιφυλάξεις, όταν αυτές δεν αντιφάσκουν προς τα πράγματα. Τέλος η σιωπή εξαρτάται από τα πράγματα για να θεωρηθεί δήλωση βουλήσεως αν και ενίοτε ο νόμος την θεωρεί ως δήλωση βουλήσεως π.χ. Α.Κ. 476³⁴.

Ιδιαίτερη ίσως έχει η πραγμάτωση της δήλωσης βουλήσεως αναφορικά με τις ηλεκτρονικές δικαιοπραξίες. Σε αυτές η δυνατότητα εξωτερίκευσης μπορεί να είναι μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Εναλλακτική πραγμάτωση της δήλωσης είναι η παρουσίαση εμπορικών προτάσεων μέσω των ιστοσελίδων του δικτύου (internet sites), όπου και απευθύνονται προς τους δυνάμει καταναλωτές³⁵. Γνωστή είναι και η αντίστροφη πρακτική κατά την οποία υπάρχει ρητή δήλωση του πωλητή αναρτημένη στο διαδίκτυο ότι η πρότασή του δεν αποτελεί και πρόταση σύναψης συμβάσεως. Στην περίπτωση αυτή προβλέπεται ο δυνητικός αγοραστής να εξωτερικεύσει την επιθυμία για σύναψη συμβάσεως με τον πωλητή.

Μια υποπερίπτωση πραγματοποίησης της δήλωσης βουλήσεως είναι η αποστολή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που φέρει κυρωμένο με ηλεκτρονική υπογραφή έγγραφο. Στην περίπτωση αυτή, αλλά και γενικά στην ηλεκτρονική κοινοποίηση, ισχύουν τα όσα περί σιωπηρής αποδοχής έχουν ειπωθεί (βλέπε

³⁴ **Εκποίηση ενυπόθηκου και αναδοχή**

Όποιος με σύμβαση αποκτά από άλλον ενυπόθηκο ακίνητο με τον όρο να καταβάλει το υποθηκικό χρέος εκείνου που μεταβιβάζει, υπεισέρχεται ως προς το χρέος στη θέση του τελευταίου και τον απαλλάσσει, αν ο δανειστής δεν αποκρούσει εγγράφως την αλλαγή του οφειλέτη μέσα σε έξι μήνες από τη σχετική έγγραφη ανακοίνωση, που γίνεται μετά την μεταγραφή της εκποίησης. Η ανακοίνωση γίνεται μόνο από αυτόν που μεταβιβάζει και προς αυτόν γίνεται η απάντηση του δανειστή. Αυτός που μεταβιβάζει γνωστοποιεί χωρίς υπαίτια καθυστέρηση σ' εκείνον που αποκτά, την απάντηση αυτή.

³⁵ Μουζάκης Χ., 2007, Ψηφιακά έγγραφα και ηλεκτρονικό εμπόριο, Διπλωματική Εργασία, Αθήνα, σελ. 23

2.4.2.4). Ειδικότερα διευκρινίζεται ότι η έννοια της αποστολής και της λήψης είναι οι ίδιες που αφορούν και την απλή μορφή δικαιοπραξίας³⁹.

Φυσικά προβλέπεται, για να βεβαιωθεί η λήψη της ηλεκτρονικής δήλωσης βουλήσεως, η αποστολή να έχει γίνει στην σωστή διεύθυνση του ηλεκτρονικού παραλήπτη και σύμφωνα με δοθείσες οδηγίες. Επειδή η μεταφορά των μηνυμάτων συντελείται μέσω παρόχου υπηρεσιών internet, οφείλει, για να είναι δυνατή η παραλαβή της ηλεκτρονικής δήλωσης βουλήσεως, να έχει η τελευταία εισέλθει στο σύστημα διαχείρισης δεδομένων του παρόχου. Παράλληλα διευκρινίζεται ότι ο τόπος λήψης του μηνύματος είναι ο Η/Υ, ο οποίος είναι και ο φορέας υποδοχής του.³⁶

2.3.2.4. Ο ΚΑΤΑΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΗΛΩΣΗΣ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ

Η δήλωση βουλήσεως μπορεί να ιδωθεί και από την μεριά του καταλογισμού. Ως καταλογισμό εννοούμε, σαν γενική φυσικά έννοια, την κρίση ότι μια ορισμένη ανθρώπινη ενέργεια μαζί με τις συνέπειές της συνδέονται με την βούληση ενός προσώπου. Εξηγεί συνεπώς πως μια πράξη διαστέλλεται από την άβουλη τυχαιότητα. Ο καταλογισμός της δήλωσης βουλήσεως συνδέει την δήλωση βουλήσεως με την βούληση του υποκειμένου μέσω ενός κανόνα δικαίου ο οποίος και προβλέπει τις γενικές και ιδιαίτερες προϋποθέσεις της θετικής αξιολόγησης. Ο καταλογισμός συνεπώς βρίσκεται πολύ κοντά στην ερμηνεία, κυρίως όσον αφορά το αντικείμενό τους. Συγκεκριμένα αντικείμενο του καταλογισμού όπως και της ερμηνείας είναι το νόημα της δεδομένης βουλήσεως θεμελιωτικής κανόνα δικαίου.

³⁶ Μουζάκης Χ., 2007, Ψηφιακά έγγραφα και ηλεκτρονικό εμπόριο, Διπλωματική Εργασία, Αθήνα, σελ. 24

2.3.2.5 Η ΥΠΟΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΔΗΛΩΣΗΣ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ

Η ανωτέρω ανάλυση της δήλωσης βουλήσεως από την σκοπιά της πράξεως και του καταλογισμού επιτρέπει την διερεύνηση της υποστάσεώς της. Συγκεκριμένα μπορούμε να διακρίνουμε τις πιο κάτω μορφές:

- 1. Φυσική υπόσταση δήλωσης βουλήσεως :** προσδιορίζεται από την έννοια της δήλωσης βουλήσεως ως ψυχοσωματικού φαινομένου. Η φυσική υπόσταση πάλι διαιρείται σε δήλωση ως πράξη και δήλωση ως δικαιοπρακτική δήλωση. Η δήλωση ως πράξη αποτελείται από την βούληση πράξεως και το αποτέλεσμα της βουλήσεως δηλαδή την δήλωση καθ' αυτή.³⁷ Η δήλωση ως δικαιοπρακτική δήλωση προσδιορίζεται από την βούληση ορισμένου περιεχομένου³⁸
- 2. Κανονιστική υπόσταση δήλωσης βουλήσεως:** η δήλωση βουλήσεως είναι ένα αξιόλογο φαινόμενο εν τη εννοία ότι είναι φορέας αξιόλογου νοήματος. Η υποκειμενική κανονιστική υπόσταση του νοήματος αφορά στο νόημα που προσέδωσε στην δήλωση βουλήσεως ως φυσική υπόσταση ο δηλών. Αντίθετα στην αντικειμενική κανονιστική υπόσταση αναφερόμαστε στο νόημα που μπορεί να συναχθεί από αυτήν αντικειμενικά ως νόημα συγκεκριμένης δήλωσης βουλήσεως, όταν δηλαδή είναι ευθέως αντιληπτή η στόχευσή της από ένα μέσο συνετό άνθρωπο στην πραγμάτωση μιας δικαιοπρακτικής βουλήσεως και άρα παραγωγή έννομου αποτελέσματος εφόσον ο δηλών , κατά τις συνθήκες και τον χρόνο εκφοράς της όφειλε και μπορούσε να υπολογίσει σε μια τέτοια εννόηση της δηλώσεως, αδιάφορο αν αυτός είχε επίγνωση ότι επιχειρεί μια δήλωση δικαιοπρακτικού περιεχομένου.

³⁷ Μιχελάκης Εμμ., 1948, Ερμηνεία του Αστικού Κώδικα, Αθήνα, 127-200 , αρ. 67

³⁸ Σπυριδάκη Ι., 1987, Γενικές Αρχές τον αστικό κώδικα, 1987, Αθήνα-Κομοτηνή, αρ. 146 δ, σελ 390

2.3.2.6. ΔΗΛΩΣΗ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ. ΠΟΤΕ ΣΥΝΤΕΛΕΙΤΑΙ

Οφείλουμε αρχικά να διακρίνουμε τις δικαιοπραξίες σε ανακοινώσιμες και μη (βλέπε σελίδα 27 της παρούσης)³⁹. Στις μη ανακοινώσιμες είναι προφανές ότι η δήλωση βουλήσεως είναι πλήρης από την στιγμή που θα εξωτερικευτεί. Στην ειδική περίπτωση της υποκείμενης σε ορισμένο τύπο μη ανακοινώσιμης δικαιοπραξίας, από την στιγμή που ο τύπος αυτός θα συμπληρωθεί η δήλωση βουλήσεως είναι πλήρης. Είναι αυτονόητο ότι στην περίπτωση που η δικαιοπραξία απαρτίζεται από αυτή μόνη την δήλωση βουλήσεως, αφ ης στιγμής η τελευταία συντελεστεί πλήρως, η δικαιοπραξία θεωρείται επίσης πλήρως καταρτισμένη και συνεπώς έγκυρη.

Η προς άλλον ανακοινώσιμη έχει νομική ενέργεια από την στιγμή που θα περιέλθει στο πρόσωπο προς το οποίο απευθύνεται. Ο Αστικός Κώδικας δέχεται την θεωρία της παραλαβής⁴⁰. Σύμφωνα με αυτή η δήλωση θεωρείται συντελεσθείσα όχι απλώς από της εξωτερικεύσεώς της στον κόσμο, ούτε μετά την γνώση του περιεχομένου της εκ μέρους προσώπου προς το οποίο απευθύνεται, αλλά από την στιγμή της παραλαβής του από αυτόν. Με αυτό τον τρόπο ο νομοθέτης θεραπεύει την πιθανότητα ο λήπτης της δήλωσης βουλήσεως να καταστεί ανίκανος για δικαιοπραξία ή και να πεθάνει. Τότε η δήλωση βουλήσεως δεν έχει ενέργεια.

Ειδικά για την ανακοινώσιμη δικαιοπραξία πρέπει να προσδιοριστεί το είδος της παραλαβής. Επί παραδείγματι για πρόσωπο απόντα η δήλωση βουλήσεως απευθύνεται είτε με έγγραφο είτε με αγγελιοφόρο. Η δήλωση θεωρείται παραληφθείσα όταν, στην περίπτωση του εγγράφου, έχει περιέλθει στην κατοχή του παραλήπτη, στην περίπτωση δε του αγγελιοφόρου, όταν έχει ανακοινωθεί στην υπηρεσία ή στα πρόσωπα της οικογένειας του παραλήπτη. Στην περίπτωση που ο λήπτης λόγω πραγματικών ή και προσχηματικών

³⁹ Ο Μπαλής τις ονομάζει απευθυντές και μη αλλά πρόκειται για παλαιότερη ορολογία βλέπε Μπαλή Γ., 1947 Γενικά Αρχαία του Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Παπαζήσης, παράγραφος 37 σελ. 94-95

⁴⁰ Μπαλή Γ., 1947, Γενικά Αρχαία του Αστικού Δικαίου, Έκδόσεις Παπαζήσης, παράγραφος 37 σελ. 95

λόγων βράδυνε να λάβει γνώση της δηλώσεως βουλήσεως αυτό καθόλου δεν επηρεάζει την εγκυρότητά της.

Στην περίπτωση που ο λήπτης της δηλώσεως βουλήσεως είναι παρόν η δήλωση βουλήσεως δύναται να συντελεστεί είτε εγγράφως είτε προφορικώς. Στην περίπτωση της έγγραφης δήλωσης αυτή συντελείται από την στιγμή που θα εγχειρισθεί το έγγραφο στον λήπτη. Επί του προφορικού τρόπου οφείλει ο δέκτης και δηλών την βούληση όχι απλώς να εξωτερικεύσει ενάρθρως την δήλωση βουλήσεως αλλά να πιστοποιήσει ότι η τελευταία έγινε και με τρόπο καταληπτό για τον παραλήπτη. Χαρακτηριστικό της τελευταίας περίπτωσης είναι η προφορική δήλωση βουλήσεως με λήπτη κωφό, την οποία και οφείλουμε να θεωρήσουμε ως μη συντελεσθείσα⁴¹.

Ακόμη και αν έχει περιέλθει κατά τον οφειλόμενο τρόπο η δήλωση βουλήσεως στην γνώση του λήπτη δεν συντελείται πλήρης⁴² αν πρότερα ή συγχρόνως προς την εξωτερίκευση και λήψη αυτής έχει πραγματοποιηθεί ανάκληση αυτής από τον βουλούμενο και δηλούντα την δήλωση βουλήσεως. Στην ειδική περίπτωση που η δήλωση περιήλθε σε γνώση του λήπτη μετά την αποδημία του δηλούντα ή την περιαγωγή του σε κατάσταση δικαιοπρακτικής ανικανότητας τότε η δήλωση έχει πλήρες κύρος και καθόλου δεν επηρεάζεται ως προς την ενέργειά της. Προϋπόθεση είναι π.χ. ο θάνατος να περιήλθε μετά την αποστολή της δήλωσης βουλήσεως, πρέπει δηλαδή να έχει προηγηθεί η μετατροπή από εσωτερική βούληση σε εξωτερική δήλωση.

2.3.2.7. ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΔΗΛΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ

Για το κύρος μιας δικαιοπραξίας απαιτείται η δήλωση να ανταποκρίνεται στη θέληση του προσώπου, διαφορετικά υπάρχει ασυμφωνία μεταξύ δήλωσης και θέλησης. Η ασυμφωνία αυτή μπορεί να είναι ηθελημένη (εκούσια) ή αθέλητη (ακούσια).

⁴¹ ο.π. σελ 96

⁴² Αστικός Κώδικας άρθ. 168

Ηθελημένη (εκούσια) ασυμφωνία μεταξύ δήλωσης και θέλησης υπάρχει στις περιπτώσεις εκείνες όπου η δήλωση της θέλησης γίνεται χάριν αστείου. Η δήλωση αυτή προφανώς στερείται σοβαρότητας, ακόμη και αν εκείνος προς τον οποίο απευθύνεται αυτή η δήλωση την πάρει στα σοβαρά. Η κυριότερη όμως περίπτωση ηθελημένης ασυμφωνίας μεταξύ δήλωσης και θέλησης είναι η περίπτωση της εικονικότητας. Εικονική δήλωση της θέλησης ή εικονική δικαιοπραξία είναι αυτή που γίνεται φαινομενικά, όχι στα σοβαρά. Η εικονική δικαιοπραξία είναι απολύτως άκυρη. Π.χ. ο Α πωλεί στο Β το αυτοκίνητό του για να αποφύγει την κατάσχεσή του από δανειστές του και συγχρόνως συμφωνεί μαζί του ότι η πώληση αυτή είναι εικονική, γίνεται μόνο φαινομενικά. Η πώληση αυτή είναι άκυρη, θεωρείται σαν να μην έγινε.

Για την προστασία όμως των συναλλαγών, ο νόμος ορίζει ότι η εικονικότητα μιας δικαιοπραξίας δεν μπορεί να βλάψει τους καλόπιστα συναλλασσόμενους τρίτους, δηλαδή αυτούς που συναλλάσσονται χωρίς να τη γνωρίζουν. Π.χ. αν ο Β πωλήσει το αυτοκίνητο που εικονικά αγόρασε από τον Α στο Γ και ο Γ αγνοεί αυτή την εικονικότητα, έγκυρα το αγοράζει και γίνεται κύριος του αυτοκινήτου. Η εικονικότητα όμως είναι απαράδεκτη, όταν αναφέρεται σε δικαιοπραξίες που ενδιαφέρουν τη δημόσια τάξη και γίνονται με τη σύμπραξη της αρχής π.χ. γάμος, αναγνώριση παιδιού που γεννήθηκε εκτός γάμου, υιοθεσία κτλ. Οι δικαιοπραξίες αυτές και όταν ακόμη γίνονται εικονικά είναι έγκυρες.

Αθέλητη (ακούσια) ασυμφωνία μεταξύ δήλωσης και θέλησης είναι εκείνη που υπάρχει, χωρίς να το επιδιώκει αυτός που δικαιοπρακτεί. Αυτό συμβαίνει, όταν η δήλωση της θέλησης ή η θέληση του προσώπου που δικαιοπρακτεί είναι αποτέλεσμα πλάνης, δηλαδή άγνοιας ή λαθεμένης γνώσης της πραγματικότητας. Π.χ. αγοράζω ένα κόσμημα που νομίζω ότι είναι χρυσό, ενώ είναι επίχρυσο. Όταν η πλάνη είναι ουσιώδης, αυτός που πλανήθηκε μπορεί να ζητήσει από το δικαστήριο την ακύρωση της δικαιοπραξίας. Όταν η πλάνη είναι επουσιώδης, όπως π.χ. όταν αφορά στα παραγωγικά αίτια της θέλησης, δηλαδή στα κίνητρα αυτού που δικαιοπρακτεί, δεν επιδρά στο κύρος της δικαιοπραξίας. Εάν π.χ. ο Α αγοράσει ένα οικόπεδο πιστεύοντας ότι μέσα

σ' ένα εξάμηνο θα μπει στο σχέδιο πόλεως, πράγμα που δε γίνεται, δεν μπορεί για το λόγο αυτό να ζητήσει την ακύρωση της αγοραπωλησίας.

Αθέλητη ασυμφωνία μεταξύ δήλωσης και θέλησης υπάρχει και όταν η θέληση αυτού που δικαιοπρακτεί διαμορφώθηκε υπό το κράτος απάτης ή απειλής. Απάτη είναι η δόλια παραπλάνηση αυτού που δικαιοπρακτεί. Π.χ. ο Α πωλεί στο Β ένα δακτυλίδι για χρυσό, ενώ είναι επίχρυσο. Απειλή είναι ο εκφοβισμός, η βία που ασκείται σ' αυτόν που δικαιοπρακτεί, προκειμένου να προβεί σε συγκεκριμένη δήλωση. Π.χ. ο Β υπό την απειλή περιστρόφου υπογράφει μια σύμβαση ή συντάσσει μια διαθήκη.

Και στις περιπτώσεις που η δικαιοπραξία είναι αποτέλεσμα απάτης ή απειλής μπορεί να προσβληθεί στο δικαστήριο και να ακυρωθεί, και αυτός που εξαπατήθηκε ή απειλήθηκε παράνομα μπορεί να ζητήσει και αποζημίωση.

2.3.2.8. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΩΝ⁴³

Τα στοιχεία που μπορούν ν' απαρτίσουν δικαιοπραξία ως κατ' ιδίαν μέρη της πραγματικής υποστάσεως διακρίνονται σε ουσιώδη, επουσιώδη⁴⁴ και τυχαία.

1. **Ουσιώδη:** θεωρούνται εκείνα που από την ύπαρξή τους εξαρτάται το κύρος της δικαιοπραξίας. Ουσιαστικά πρόκειται για το ελάχιστο των εννόμων συνεπειών τις οποίες επιθύμησαν οι δικαιοπρακτούντες και εκ των οποίων προκύπτει και η ειδική μορφή της δικαιοπραξίας. Αν δεν υπάρχει ρητή δήλωση βουλήσεως περί των ουσιωδών στοιχείων μιας δικαιοπραξίας π.χ. σε μια μεταβίβαση ακινήτου δεν υπάρχει σαφής

⁴³ Τούσης Α., 1978, Γενικά Αρχαί του Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλας σελ. 373

⁴⁴ ο Τούσης Α., 1978, τα επονομάζει φυσικά στοιχεία

μνεία περί του ύψους του τιμήματος δεν πρόκειται περί δικαιοπραξίας πώλησης. Τα στοιχεία συνεπώς αυτά είναι αναγκαστικού δικαίου⁴⁵

- 2. Επουσιώδη:** θεωρούνται συνηθέστερα ιδιότητες και έννομες ενέργειες που μπορεί να παρακολουθούν κατά κανόνα τη δικαιοπραξία που μπορεί και ν' αποκλειστούν με τη συναίνεση των συμβαλλομένων π.χ. ευθύνη του πωλητή για κρυμμένα ελαττώματα πράγματος. Τουτέστιν νοούνται αφ' εαυτών άπαξ και καταρτισθεί νομίμως η δικαιοπραξία. Με την κατάρτιση λοιπόν μιας δικαιοπραξίας συντρέχουν ένα σύνολο από έννομες συνέπειες ενδοτικού δικαίου⁴⁶ οι οποίες αποτελούν μη ουσιώδες μέρος της δικαιοπραξίας δυνάμενες να τροποποιηθούν με την κοινή θέληση των δικαιοπρακτούντων.
- 3. Τυχαία:** θεωρούνται περιστατικά μη προβλέψιμα εκ της βούλησης των συμβαλλομένων που συνηθέστερα είναι πρόσθετοι όροι, π.χ. καθυστέρηση πληρωμής ν' ανατρέψει όλη την αγοραπωλησία, ή άλλη δικαιοπραξία. Συνεπώς τα στοιχεία αυτά δεν είναι συνέπεια ούτε της δικαιοπραξίας και άρα της ιδιωτικής βουλήσεως ούτε της ειδικής φύσεως αυτής αλλά προσθέτονται από τους δικαιοπρακτούντες εις έκαστη ειδική περίπτωση.

2.4.2.9. ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ

Για να είναι έγκυρη οποιαδήποτε δικαιοπραξία είναι απαραίτητο να συνυπάρχουν όλα τα παρακάτω:

1. ικανότητα δικαιοπραξίας

⁴⁵ **Κανόνες αναγκαστικού δικαίου (ius cogens)** : αποκλείουν οποιαδήποτε παρέκκλιση από την ρύθμιση που περιέχουν (ΑΚ3 – κανόνες δημόσιας τάξης) . Διάκριση – Κριτήριο : αν ο νόμος δίνει στο δικαστή τη δυνατότητα να αξιολογήσει ή όχι τις ειδικές συνθήκες κάποιας περίπτωσης. **Κανόνες αυστηρού δικαίου**: καθορίζουν ακριβώς τις έννομες συνέπειες που επέρχονται όταν συντρέχουν ακριβώς προσδιορισμένες προϋποθέσεις. **Κανόνες επιεικούς δικαίου** : ρυθμίζουν κάποια σχέση κατά τρόπο που να επιτρέπει στο δικαστή να συνεκτιμήσει τις ειδικές συνθήκες της συγκεκριμένης περίπτωσης.

⁴⁶ **Κανόνες ενδοτικού δικαίου (ius dispositivum)**: επιτρέπουν στην ιδιωτική βούληση να παρακάμψει τη ρύθμιση του νόμου και να προκρίνει άλλη στην θέση της

2. βούληση προς δικαιοπραξία
3. δήλωση βουλήσεως (βλέπε 2.4.2.3. της παρούσης)
4. βούληση απαλλαγμένη ελαττωμάτων
5. συμφωνία δηλώσεως και βουλήσεως
6. το περιεχόμενο της δηλώσεως να αναγνωρίζεται από τον νόμο
7. τον απαιτούμενο υπό του νόμου τύπο, αν αυτός υπάρχει

2.3.3. ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ

Η νομική επιστήμη διακρίνει την ικανότητα δικαίου από την ικανότητα προς την πράξη. Στην πρώτη εμπίπτει οποιαδήποτε πρόσωπο είναι υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων υπό του νόμου. Στην δεύτερη περίπτωση η ικανότητα αφορά την δυνατότητα κατάρτισης δικαιοπραξιών. Και οι δύο μορφές ικανότητας είναι αντικείμενα αναγκαστικών διατάξεων του Δικαίου. Ιδιότητες προσδιοριστικές της ικανότητας του προσώπου για δικαιοπραξία είναι η ηλικία, η υγεία, ο τρόπος διαχείρισεως της περιουσίας⁴⁷.

2.3.3.1 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗΝ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ

Από πλευράς δικαιοπρακτικής ικανότητας το δίκαιο διακρίνει τρεις κατηγορίες προσώπων, τις εξής:

1. Τους ικανούς για δικαιοπραξία.
2. Τους ανίκανους για δικαιοπραξία

⁴⁷ Τούσης Α., 1978, Γενικά Αρχαί του Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλας, σελ. 386-387

3. Τους περιορισμένα ικανούς για δικαιοπραξία.

Η ικανότητα του προσώπου να δηλώσει αυτοδύναμα τη βούληση του προκειμένου να επέλθουν νομικά αποτελέσματα – αλλαγές στον εξωτερικό κόσμο, δηλαδή προκειμένου να προβεί σε σύνταξη δικαιοπραξίας. Σύμφωνα με το άρθρο 127 Α.Κ., οι ενήλικοι (δηλαδή όσοι συμπλήρωσαν το 18ο έτος της ηλικίας τους) είναι «ικανοί για κάθε δικαιοπραξία».

2.3.3.2. ΑΡΧΕΣ ΠΟΥ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΗ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΚΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ

- **Συστηματική – Λογική αρχή** : η ικανότητα όσο και η ανικανότητα για δικαιοπραξία συνδέονται λογικά με την αυτονομία της ιδιωτικής βούλησης
- **Προστατευτική – Λειτουργική αρχή** : οι διατάξεις να ικανοποιούν τόσο το γενικό όσο και το ατομικό συμφέρον

2.3.3.3. ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ

- **αφηρημένη** : κρίνει με βάση μια γενική και αφηρημένη θεώρηση των καταστάσεων
- **συγκεκριμένη**: εξετάζει κάθε ορισμένη στιγμή για την συγκεκριμένη δικαιοπραξία
- **μικτή**: αποτέλεσμα των δύο παραπάνω .

2.3.3.4. ΙΚΑΝΟΙ ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ

Ικανοί για την κατάρτιση οποιασδήποτε δικαιοπραξίας είναι εκείνοι που συμπλήρωσαν το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους, δηλαδή οι ενήλικοι

(άρθρο127Α.Κ.), εφόσον δε συντρέχει γι. αυτούς κάποιος λόγος δικαιοπρακτικής ανικανότητας.

2.3.3.5. ΑΝΙΚΑΝΟΙ ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ

Οι ανίκανοι για δικαιοπραξία διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, στους **απόλυτα ανίκανους** και στους **σχετικά ανίκανους** για δικαιοπραξία.

1. Απόλυτα ανίκανοι για δικαιοπραξία

Είναι εκείνοι που δεν μπορούν να καταρτίσουν καμία δικαιοπραξία. Σε αυτήν την κατηγορία ανήκουν οι ανήλικοι που δεν έχουν συμπληρώσει το 10^ο έτος της ηλικίας τους και τα άτομα που βρίσκονται σε πλήρη στερητική δικαστική συμπαράσταση (άρθρο 128 Α.Κ.). Δικαιοπραξίες για λογαριασμό των πιο πάνω προσώπων καταρτίζουν οι νόμιμοι εκπρόσωποί τους, δηλαδή οι γονείς των ανηλίκων και οι δικαστικοί συμπαραστάτες των ατόμων που έχουν υποβληθεί σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης.

2. Σχετικά ή παροδικά ανίκανοι για δικαιοπραξία

Είναι άτομα ενήλικα, που δεν έχουν μεν τεθεί σε καθεστώς πλήρους στερητικής δικαστικής συμπαράστασης (βλέπε **2.4.3.7** της παρούσης), π.χ. φρενοβλαβείς οι οποίοι δεν έχουν ακόμη περιέλθει σε κατάσταση πλήρους δικαστικής συμπαράστασης τη στιγμή όμως που καταρτίζουν μια συγκεκριμένη δικαιοπραξία, είτε δεν έχουν συνείδηση των πράξεών τους (λόγω υψηλού πυρετού, μέθης, χρήσης ναρκωτικών), είτε βρίσκονται σε ψυχική ή διανοητική διαταραχή δηλαδή οι με φρενοβλαβείς εξομοιούμενοι, που περιορίζει αποφασιστικά τη λειτουργία της βούλησής τους κατά τον χρόνο κατάρτισης της δικαιοπραξίας (άρθρο 131 Α.Κ.).

3. Διαφορά απόλυτης από σχετική ανικανότητα για δικαιοπραξία

Στα απόλυτα ανίκανα για δικαιοπραξία υποκείμενα το δίκαιο δεν αναγνωρίζει καμία δυνατότητα αυτοτελούς κατάρτισης δικαιοπραξίας. Συνεπώς η πιθανόν από αυτά τα πρόσωπα καταρτισθείσα δικαιοπραξία είναι άκυρη και ουδεμία ισχύ έχει.

Τα σχετικά ανίκανα για δικαιοπραξία υποκείμενα έχουν την δυνατότητα να καταρτίσουν δικαιοπραξία πλην αν αποδειχτεί ότι κατά τον χρόνο τέλεσης της εν λόγω δικαιοπραξίας είτε δεν είχαν συνείδηση τωνπραττομένων, είτε βρίσκονταν σε ψυχική ή διανοητική διαταραχή, που περιόριζε αποφασιστικά τη λειτουργία της βούλησής τους, η δικαιοπραξία αυτή είναι άκυρη.

2.3.3.6. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΑ ΑΝΙΚΑΝΟΙ ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ

Τα άτομα που έχουν περιορισμένη ικανότητα για δικαιοπραξία είναι ικανά να καταρτίσουν δικαιοπραξία μόνο στις περιπτώσεις που ορίζει ο νόμος, ή μόνο εφόσον τηρηθούν οι όροι που τάσσει ο νόμος (άρθρο 133 Α.Κ.). Στην κατηγορία αυτήν ανήκουν, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 129 Α.Κ.

- 1.** οι ανήλικοι που συμπλήρωσαν το δέκατο έτος
- 2.** όποιοι βρίσκονται σε μερική στερητική δικαστική συμπαράσταση
- 3.** όποιοι βρίσκονται σε επικουρική δικαστική συμπαράσταση

2.3.3.7. ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΕΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΑ ΙΚΑΝΩΝ

α. Οι ανήλικοι, που έχουν συμπληρώσει το 10ο έτος της ηλικίας τους, είναι ικανοί για δικαιοπραξίες, από τις οποίες αποκτούν απλώς και μόνο έννομο όφελος (άρθρο 134 Α.Κ.).

β. Οι ανήλικοι, που έχουν συμπληρώσει το 12ο έτος της ηλικίας τους, έχουν την ικανότητα να παρίστανται αυτοπροσώπως στο δικαστήριο, προκειμένου να συναινέσουν για την υιοθεσία τους (άρθρο 1555 παρ.1 Α.Κ.).

γ. Οι ανήλικοι, που έχουν συμπληρώσει το 14ο έτος της ηλικίας τους, μπορούν να διαθέτουν ελεύθερα ό,τι κερδίζουν από την προσωπική τους εργασία ή τους δόθηκε για να το χρησιμοποιούν ή για να το διαθέτουν ελεύθερα (άρθρο 135 Α.Κ.).

δ. Οι ανήλικοι, που έχουν συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας τους, μπορούν να συνάψουν σύμβαση εργασίας ως εργαζόμενοι με τη γενική συναίνεση των προσώπων που ασκούν την επιμέλειά τους (άρθρο 136 Α.Κ.).

ε. Οι έγγαμοι ανήλικοι μπορούν να επιχειρούν μόνοι τους κάθε δικαιοπραξία απαραίτητη για να συντηρούν ή να βελτιώνουν την περιουσία τους ή για να αντιμετωπίζουν τις ανάγκες της προσωπικής τους συντήρησης και εκπαίδευσης, καθώς και τις τρέχουσες ανάγκες της οικογένειάς τους (άρθρο 137 Α.Κ.).

στ. Όσοι έχουν τεθεί σε μερική στερητική **δικαστική συμπαράσταση** είναι ανίκανοι να καταρτίζουν αυτοπροσώπως ορισμένες δικαιοπραξίες, οι οποίες προσδιορίζονται στη δικαστική απόφαση που τους έθεσε σε αυτό το καθεστώς (άρθρο 1676 Α.Κ.).

ζ. Όσοι έχουν τεθεί σε επικουρική **δικαστική συμπαράσταση**, πλήρη ή μερική, χρειάζονται τη συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη, προκειμένου να καταρτίσουν μια δικαιοπραξία (άρθρο 1676 Α.Κ.).

2.3.3.8. Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ

Απαραίτητο στοιχείο κατανόησης της έννοιας της περιορισμένης ικανότητας για δικαιοπραξία είναι η εξέταση της συναφούς έννοιας της δικαστικής συμπαράστασης. Με βάση των Αστικό Κώδικα (1666 Α.Κ.) σε δικαστική συμπαράσταση υποβάλλεται αποκλειστικά ο το ενήλικο υποκείμενο που εμπίπτει στις κάτωθι κατηγορίες :

1. Όταν λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής ή λόγω σωματικής αναπηρίας αδυνατεί εν όλω ή εν μέρει να φροντίζει μόνος του για τις υποθέσεις του.
2. Όταν, λόγω αντικειμενικών δεδομένων και αφού οι τελευταίοι πιστοποιηθούν π.χ. ασωτίας, τοξικομανίας ή αλκοολισμού, εκθέτει στον κίνδυνο της στέρησης τον εαυτό του, το σύζυγό του, τους κατιόντες του ή τους ανιόντες του

Ειδική μνεία υπάρχει για τους ανηλικούς υπό γονική μέριμνα ή εποπτεία, οι οποίοι δύνανται να υπαχθούν σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης αν και εφόσον συντρέχουν οι ως άνω όροι κατά το τελευταίο έτος της ανηλικότητάς τους. Η δικαστική συμπαράσταση άρχεται από την ημέρα ενηλικίωσης του ανήλικου υποκειμένου.

Η διαδικασία υπαγωγής σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης πραγματοποιείται με απόφαση δικαστηρίου αφού όμως προηγηθεί αίτηση του ιδίου του υποκειμένου, ή του/της συζύγου του/της, εφόσον υπάρχει έγγαμη συμβίωση, ή των γονέων ή των τέκνων του ή του εισαγγελέα ή και αυτεπαγγέλτως. Εξετάζοντας της περίπτωση το δικαστήριο μπορεί να υπαγάγει το υποκείμενο σε στερητική δικαστική συμπαράσταση (πλήρη ή μερική), σε επικουρική δικαστική συμπαράσταση (πλήρη η μερική) , ή σε συνδυασμό στερητικής και επικουρικής δικαστικής συμπαράστασης. (άρθρο 1676 Α.Κ).

Πιο κάτω αναλύονται η στερητική επικουρική συμπαράσταση, η στερητική δικαστική συμπαράσταση καθώς και ο συνδυασμός τους καθότι

κρίνεται απαραίτητη η παρουσίασή τους για την ακριβέστερη κατανόηση της δικαιοπρακτικής δυνατότητας του υποκειμένου

A. Στερητική δικαστική συμπαράσταση

Πλήρης

Όταν ένα πρόσωπο υποβληθεί σε καθεστώς πλήρους στερητικής δικαστικής συμπαράστασης είναι ανίκανο να καταρτίσει οποιαδήποτε δικαιοπραξία. Αντί γι. αυτόν δικαιοπρακτεί ο δικαστικός συμπαραστάτης του, που είναι ο νόμιμος αντιπρόσωπός του.

Μερική

Αν ένα πρόσωπο υποβληθεί σε καθεστώς μερικής στερητικής δικαστικής συμπαράστασης είναι ανίκανο για αυτοπρόσωπη κατάρτιση ορισμένων μόνο δικαιοπραξιών, οι οποίες προσδιορίζονται στη δικαστική απόφαση που το θέτει σε αυτό το καθεστώς. Τις δικαιοπραξίες για την κατάρτιση των οποίων κηρύσσεται το πρόσωπο ανίκανο, τις καταρτίζει ο δικαστικός συμπαραστάτης του, ο οποίος, για τις συγκεκριμένες αυτές δικαιοπραξίες, ενεργεί ως νόμιμος αντιπρόσωπός του.

B. Επικουρική δικαστική συμπαράσταση

Πλήρης

Όταν ένα πρόσωπο υποβληθεί σε καθεστώς πλήρους επικουρικής δικαστικής συμπαράστασης, για την ισχύ όλων των δικαιοπραξιών που καταρτίζει απαιτείται η συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη.

Μερική

Αν ένα πρόσωπο υποβληθεί σε καθεστώς μερικής επικουρικής δικαστικής συμπαράστασης, για την κατάρτιση ορισμένων δικαιοπραξιών, που

αναφέρονται στη δικαστική απόφαση, απαιτείται η συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη.

Γ. Συνδυασμός στερητικής και επικουρικής δικαστικής συμπάρστασης

Είναι δυνατό το δικαστήριο να υποβάλλει ένα πρόσωπο σε συνδυασμό στερητικής και επικουρικής δικαστικής συμπάρστασης, ορίζοντας ρητά με την απόφασή του ποιες πράξεις δεν μπορεί το υποκείμενο να επιχειρεί αυτοπροσώπως, αλλά δια του δικαστικού συμπαραστάτη του και ποιες δεν μπορεί να επιχειρεί χωρίς την συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη (άρθρο 1679 Α.Κ.).

Δ. Άρση της δικαστικής συμπάρστασης

Μετά από σχετική απόφαση του δικαστηρίου, αφού προηγουμένως προηγηθεί αίτηση των προσώπων που κατά το νόμο δύνανται να υποβάλλουν ή ακόμη και αυτεπάγγελα εφόσον λείψουν οι λόγοι που την προκάλεσαν, η δικαστική συμπάρσταση, ανεξάρτητα από την μορφή της, αίρεται (άρθρο 1685 Α.Κ.)

2.4 ΑΡΧΗ ΑΤΥΠΟΥ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΩΝ

Ο Α.Κ. (άρθρο 158) καθιερώνει την αρχή του άτυπου των δικαιοπραξιών, δηλαδή για την έγκυρη κατάρτιση μιας δικαιοπραξίας δεν απαιτείται κατά κανόνα η τήρηση ορισμένου τύπου (π.χ. συμβολαιογραφικό έγγραφο).

Ως τύπος εννοείται:

- 1.** Το ιδιωτικό έγγραφο,

2. Το συμβολαιογραφικό έγγραφο,
3. Έκθεση που συντάσσεται από αρμόδια αρχή μετά από σχετική δήλωση.

Σε ορισμένες δικαιοπραξίες απαιτείται κατ' εξαίρεση η τήρηση ορισμένου τύπου, διαφορετικά είναι απόλυτα άκυρες και δεν παράγουν έννομα αποτελέσματα. Ιδιαιτερότητα παρουσιάζει το ηλεκτρονικό έγγραφο μιας δικαιοπραξίας.⁴⁸ Συγκεκριμένα το τελευταίο σε εσφαλμένη αποστολή δεν δύναται επί παραδείγματι να ανακληθεί. Παράλληλα ένα αναρτημένο – δημοσιευμένο ηλεκτρονικό έγγραφο που περιέχει μια δήλωση βουλήσεως είναι δύσκολο να ανακληθεί ή καταστραφεί ολοκληρωτικά. Εύκολη θεωρείται επίσης η δυνατότητα αλλοίωσης ενός ηλεκτρονικού εγγράφου γεγονός που προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία στις ηλεκτρονικές συναλλαγές.

➤ Δικαιοπραξίες ανακοινώσιμες και μη

Έχει αναφερθεί ότι η δικαιοπραξία προϋποθέτει υποχρεωτικά την ύπαρξη ρητής δήλωσης βουλήσεως (βλέπε 2.4.2.3. της παρούσης). Εντούτοις η δήλωση δύναται να πρέπει να ανακοινωθεί σε ορισμένο πρόσωπο – παραλήπτη, άλλοτε όμως η δήλωση βουλήσεως δύναται να μην έχει ορισμένο παραλήπτη, τουτέστιν να μην είναι ανακοινώσιμη σε κάποιο πρόσωπο⁴⁹. Εντούτοις η ενέργεια της δικαιοπραξίας επέρχεται στην περίπτωση της μη επίδοσης σε ορισμένο παραλήπτη αποκλειστικά με την εξωτερίκευση της βούλησης δια της δήλωσης βουλήσεως. Αντίθετα στην πρώτη περίπτωση η δικαιοπραξία τελειούται αφ' ης στιγμής ανακοινωθεί η τελευταία στον παραλήπτη⁵⁰. Παράδειγμα ανακοινώσιμης δικαιοπραξίας είναι όλα τα είδη των συμβάσεων καθώς και ορισμένες περιπτώσεις μονομερών δικαιοπραξιών π.χ. στην ανάκληση πληρεξουσιότητας ή την παραίτηση επικαρπίας. Μη

⁴⁸ Μουζάκης Χ., 2007, Ψηφιακά έγγραφα και ηλεκτρονικό εμπόριο, Διπλωματική Εργασία, Αθήνα, σελ. 26

⁴⁹ Αθανασόπουλος Τ Α, 2006 , Οι Δικαιοπραξίες και Εθνικό Κτηματολόγιο, Αθήνα, σελ. 538

⁵⁰ Τούσης Α., 1978 ,, Γενικά Αρχαί του Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλας, σελ. 379

ανακοινώσιμες δικαιοπραξίες είναι π.χ. η αποδοχή ή αποποίηση κληρονομιάς.

Διευκρινίζεται ότι οι δηλώσεις ενώπιον Αρχής δεν έχουν ορισμένο λήπτη καθότι η τελευταία δεν συμπράττει στην δήλωση βουλήσεως ως δικαιοπρακτούν πρόσωπο (Α.Κ. 1468,1557)⁵¹.

⁵¹ Μπαλή Γ., 1947, Γενικά Αρχαί του Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Παπαζήσης, παράγραφος 33 σελ. 86

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΕΙΔΗ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΩΝ

Οι δικαιοπραξίες διακρίνονται, με βάση τον τρόπο καταρτίσεώς τους, του σκοπού τους καθώς και του περιεχομένου τους αφενός, σε επαχθείς και χαριστικές αφεντέρου σε μονομερείς, διμερείς και πολυμερείς, οι τελευταίες σε αμφοτεροβαρείς και ετεροβαρείς, οι πανηγυρικές, σε ενοχικές και εμπράγματες, υποσχετικές και εκποιητικές, αιτιώδεις ή αναιτιώδεις και αφηρημένες και τέλος στη ζωή ή αιτία θανάτου.

Η πρώτη διάκριση είναι:

- **Μονομερής δικαιοπραξία:** Ονομάζεται εκείνη που καταρτίζεται με τη δήλωση της βούλησης ενός προσώπου και δεν απαιτεί αποδοχή από άλλο μέρος. Τέτοιες περιπτώσεις είναι η πληρεξουσιότητα, η διαθήκη καθώς και η καταγγελία σύμβασης. Μονομερής απευθυντέα είναι η δικαιοπραξία, η οποία πρέπει να περιέλθει σε αυτόν προς τον οποίο απευθύνεται, προκειμένου να επέλθουν τα έννομα αποτελέσματά της (π.χ. καταγγελία). Μονομερής μη απευθυντέα είναι η δικαιοπραξία, η οποία δε χρειάζεται να περιέλθει σε αυτόν προς τον οποίον απευθύνεται προκειμένου να επέλθουν τα έννομα αποτελέσματά της (π.χ. διαθήκη). Αξίζει να τονιστεί ότι η μονομερής δικαιοπραξία εμφανίζει το ενδιαφέρον στοιχείο ότι αν και δεν έχει αρκετές

φορές παραλήπτη δεν μπορεί να γίνει ανάκληση της δήλωσης βουλήσεως εκτός και προβλέπεται από τον νόμο⁵².

- **Διμερής δικαιοπραξία ή Σύμβαση:** Ονομάζεται εκείνη που καταρτίζεται δια της δήλωσης της βούλησης δύο ή περισσοτέρων προσώπων, που παρίστανται και ενεργούν από αντίθετα συμφέροντα σκοπούν όμως στο ίδιο έννομο αποτέλεσμα. Αυτό το είδος δικαιοπραξίας ονομάζεται γενικότερα σύμβαση.

- **Πολυμερής δικαιοπραξία:** ονομάζεται η δικαιοπραξία που καταρτίζεται από πολλούς, συνεπώς περιέχει και περισσότερες δηλώσεις βουλήσεως, που ενεργούν όμως προς κοινό συμφέρον (π.χ. σύσταση εταιρείας)⁵³.

- **Αμφοτεροβαρής σύμβαση:** Ονομάζεται η δικαιοπραξία που δημιουργεί αμφοτέρωθεν δικαιώματα και υποχρεώσεις. Για παράδειγμα, σε μια αγοραπωλησία γεννάται στον πωλητή το δικαίωμα της λήψης του τιμήματος και η υποχρέωση της παράδοσης του πράγματος, στον δε αγοραστή το δικαίωμα της λήψης του πράγματος και η υποχρέωση της καταβολής του τιμήματος στον πωλητή.

⁵² Τούσης Α., 1978, Γενικά Αρχαί του Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλας, σελ. 379, Μπαλή Γ., 1947, Γενικά Αρχαί του Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Παπαζήσης, παράγραφος 33 σελ. 86-87

⁵³ Τούσης Α., 1978, Γενικά Αρχαί του Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλας σελ. 378 αναφέρει όμως στον ορισμό των πολυμερών συμβάσεων ότι αυτές καταρτίζονται « προς διάφορα συμφέροντα ».

- **Ετεροβαρής σύμβαση:** Ονομάζεται εκείνη που γεννά υποχρέωση στον έναν μόνο των συμβαλλομένων και που αντιστοιχεί στο δικαίωμα του άλλου. Για παράδειγμα, σε περίπτωση δανείου ο οφειλέτης έχει την υποχρέωση να καταβάλει το οφειλόμενο ποσό και κανένα δικαίωμα και ομοίως ο δανειστής μόνο το δικαίωμα ν' απαιτήσει το οφειλόμενο ποσό και καμία υποχρέωση έναντι του οφειλέτη.

Οι δικαιοπραξίες με βάση το σκοπό και το περιεχόμενό τους διακρίνονται σε:

- **Ενοχικές** είναι οι δικαιοπραξίες δια των οποίων συνιστάται, αλλοιώνεται ή μεταβιβάζεται ενοχικό δικαίωμα
- **Εμπράγματος** είναι οι δικαιοπραξίες δια των οποίων συνιστάται, αλλοιώνεται ή μεταβιβάζεται εμπράγματο δικαίωμα
- **Περιουσιακού και Προσωπικού Δικαίου** ανάλογα με το αν έχουν περιουσιακό ή μη αντικείμενο

Η τρίτη διάκριση είναι η ακόλουθη:

- **Υποσχετικές** είναι οι περιέχουσες υπόσχεση παροχής. Είναι δυνατόν να μην είναι πολυμερής αλλά απλά μονομερής π.χ. επί προκηρύξεως
- **Εκπονητικές** πρόκειται για αυτές που η τέλεσή τους οδηγεί αυτόματα στην αλλοίωση, μεταβίβαση ή κατάργηση δικαιώματος ανεξαρτήτως τύπου π.χ. ενοχικού ή εμπράγματος.

Η τέταρτη διάκριση είναι η ακόλουθη:

- **Χαριστική δικαιοπραξία:** Ονομάζεται εκείνη στην οποία ο καταρτίζων δεν αποβλέπει σε αντάλλαγμα (π.χ. δωρεά), συνεπώς πραγματοποιείται περιουσιακή επίδοση χωρίς αντάλλαγμα ή αντιπαροχή του λήπτη.

- **Επαχθής δικαιοπραξία:** Ονομάζεται εκείνη στην οποία ο καταρτίζων αυτήν προσβλέπει σε αντιπαροχή (π.χ. πώληση, μίσθωση) συνεπώς ο λήπτης ωφελείται πλην με αντίστοιχη θυσία η αντιστάθμισμα. Αξίζει να τονιστεί ότι ο νομοθέτης αδιαφορεί για το ύψος και κατ' επέκταση για το ισάξιο ή επαχθές της αντιπαροχής καθότι έτσι θα βίαζε την εξ υποθέσεως ελεύθερη βούληση των δύο μερών όπως αυτή εικονίζεται στην δικαιοπραξία δια της δηλώσεως βουλήσεως.

Η πέμπτη διάκριση είναι η ακόλουθη:

- **Μεταξύ ζώντων ή στη ζωή** αφορούν δικαιοπραξίες που σκοπούν στην παραγωγή εννόμων αποτελεσμάτων ενόσω οι δικαιοπρακτούντες είναι εν ζωή
- **Αιτία θανάτου** ρυθμίζουν τις έννομες σχέσεις του δικαιοπρακτούντος μετά το θάνατό του. Ο θάνατος του δικαιοπρακτούντος αποτελεί χαρακτηριστικό και υποχρεωτικό στοιχείο της δικαιοπραξίας. Καθότι αποτελεί την έσχατη και τελευταία βούληση του προσώπου υπάρχει, μέχρι την επέλευση του θανάτου, η δυνατότητα ανάκλησής της.

Η έκτη διάκριση βασίζεται στην αιτία της δικαιοπραξίας:

Σε αυτή βασικό κριτήριο είναι η σχέση της δικαιοπραξίας προς την υποκείμενη αυτής αιτία. Είναι δυνατόν η αιτία να αποτελεί ολοκληρωτικό μέρος του περιεχομένου της δικαιοπραξίας με αποτέλεσμα η τελευταία να εξαρτάται από την ύπαρξη ή την νομιμότητα της αιτίας⁵⁴. Υπάρχει όμως και η πιθανότητα η αιτία της δικαιοπραξίας να μην αποτελεί μέρος του περιεχομένου της και συνεπώς να είναι η δικαιοπραξία ανεξάρτητη της αιτίας της⁵⁵.

- **Αιτιώδης** είναι η δικαιοπραξία που εξαρτά την ύπαρξή της από την υποκείμενη αιτία και την συμφωνία των μερών.

⁵⁴ Μπαλή Γ., 1947, Γενικαί Αρχαί του Αστικού Δικαίου, Εκδότης Παπαζήσης, παράγραφος 34 σελ. 88

⁵⁵ ο.π. σελ 89

- **Αναιτιώδης** είναι ανεξάρτητη από την υποκείμενη αιτία και υπάρχει αυτοτελώς π.χ. η πληρεξουσιότητα

Τελευταία κατηγορία είναι οι τυπικές και άτυπες

- **Τυπικές** όπου δια νόμου απαιτείται η τήρηση ορισμένου τύπου π.χ. η Πανηγυρική δικαιοπραξία για την οποία ο Νόμος ορίζει ειδικό τύπο για την κατάρτιση της, π.χ. συμβόλαιο, περγαμηνή
- **Άτυπη** όλες οι υπόλοιπες

3.1 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΕΣ⁵⁶

Η ριζική διείσδυση των ηλεκτρονικών μέσων έχει επηρεάσει και τις δικαιοπραξίες με αποτέλεσμα να υπάρχει ανάγκη ξεχωριστής αναφοράς. Μια δικαιοπραξία δύναται να πραγματοποιείται μερικώς ή ολοκληρωτικά με ηλεκτρονικά μέσα. Παράδειγμα στην τελευταία περίπτωση είναι οι χρηματοπιστωτικές συναλλαγές π.χ. η αγορά ή η πώληση μετοχών. Ο τρόπος χρήσης των ηλεκτρονικών μέσων δημιουργών επιμέρους διακρίσεις. Συγκεκριμένα έχουμε δικαιοπραξίες απευθείας σύνδεσης (αγγλιστί on line) και δικαιοπραξίες μη απευθείας σύνδεσης (αγγλιστί off line). Μια επαμφοτερίζουσα κατάσταση είναι οι δικαιοπραξίες σχεδόν απευθείας σύνδεσης όπου είτε καταρτίζονται ηλεκτρονικά και ακολούθως πραγματοποιούνται με τους παραδοσιακούς τρόπους είτε αντίστροφα καταρτίζονται με παραδοσιακούς τρόπους και εκπληρώνονται ηλεκτρονικά. Ουσιαστικά η ιδιότητα που τροποποιεί την δικαιοπραξία είναι η χρήση του διαδικτύου.

Παράδειγμα ηλεκτρονικού τύπου δικαιοπραξιών είναι οι συμβάσεις Electronic Data Interchange (EDI). Είναι συμβάσεις που αρχικά πραγματοποιούνται σε κλειστά δίκτυα και επομένως είναι υψηλής

⁵⁶ Μουζάκης Χ., 2007, Ψηφιακά έγγραφα και ηλεκτρονικό εμπόριο, Διπλωματική Εργασία, Αθήνα, σελ. 19

εμπιστευτικότητας και ασφάλειας. Αφορούν την ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ προαποφασισμένων μερών και με προκαθορισμένο τρόπο που συνήθως περιλαμβάνει αριθμητικούς ή άλλους κώδικες. Στις περισσότερες περιπτώσεις ακολουθεί αντίστροφη αποστολή μηνύματος επιβεβαιωτικού του αρχικού. Οι συμβάσεις αυτές δεν έχουν εδραιωθεί κυρίως λόγω του υψηλού κόστους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΤΥΠΟΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΩΝ

Όπως είδαμε πιο πάνω ο Αστικός Κώδικας καθιερώνει το άτυπο των δικαιопραξιών (158 Α.Κ.). **Τύπος** είναι το μέσο, με το οποίο διατυπώνονται οι δηλώσεις βουλήσεως. Έτσι η τήρηση τύπου απαιτείται μόνο εφόσον το ορίζει ρητά ο νόμος.

Ο σκοπός που μπορεί να εξυπηρετεί ο τύπος είναι πολυσήμαντος. Η καθιέρωση από τον νόμο του τύπου αποσκοπεί στην προφύλαξη του δικαιопρακτούντα τόσο από τον ίδιο, από πιθανές δηλαδή επιπόλαιες αποφάσεις, όσο και τρίτους, οι οποίοι οφείλουν να λάβουν γνώση του περιεχομένου της δικαιопραξίας κατά την άποψη του νομοθέτη, για να προφυλάξουν τα συμφέροντά τους που ενδεχομένως επηρεάζονται, λόγω αλλαγής της νομικής κατάστασης, από την καταρτισθείσόμενη δικαιопραξία. Άλλοτε πάλι αποσκοπεί στην πλήρη και εύκολη απόδειξη της δικαιопραξίας. Πολλές φορές ο τύπος επιβάλλεται, προκειμένου να επιβληθεί κάποιος φόρος σε ορισμένες συναλλαγές.

Ο τύπος της δικαιопραξίας διακρίνεται σε **συστατικό** και σε **αποδεικτικό**. Ο **συστατικός** (ή **πανηγυρικός**) τύπος αποτελεί το μέσο, με το οποίο απαιτείται, είτε από το νόμο είτε από συμφωνία των συμβαλλομένων, να διατυπωθούν οι δηλώσεις βουλήσεως, δηλ. τον τρόπο, με τον οποίο πρέπει να εξωτερικεύονται, τη μορφή, με την οποία πρέπει να εμφανίζονται στις συναλλαγές. Στις περιπτώσεις που τον τύπο επιβάλλει ο νόμος, αν δεν τηρήθηκε ο τύπος και όσο δεν ορίζεται άλλη συνέπεια, η δικαιопραξία είναι άκυρη.

Υπάρχουν περιπτώσεις αυστηρής τυπικότητας, στις οποίες χωρίς την τήρηση συγκεκριμένου τύπου η δικαιοπραξία δεν είναι *άκυρη*⁵⁷, αλλά *ανυπόστατη*⁵⁸ (π.χ. συναλλαγματική, γάμος).

Ο **αποδεικτικός** τύπος δεν έχει σχέση με το κύρος της δικαιοπραξίας, αλλά χρησιμεύει για την απόδειξή της. Ο απλούστερος τύπος είναι το **ιδιωτικό έγγραφο**. Η τυπικότητά του περιορίζεται στην ιδιόχειρη υπογραφή (160 § 1 ΑΚ). Η υπογραφή πρέπει να περιλαμβάνει, έστω και χωρίς ιδιαίτερα ευανάγνωστα, το επώνυμο και τουλάχιστον το αρχικό του κυρίου ονόματος. Αρκεί η τυποποιημένη μορφή, με την οποία υπογράφει ο εκδότης στις συναλλαγές του. Έγγραφα όμως που ο συντάκτης τους αποδίδει ιδιαίτερη σημασία, μπορούν να υπογράφονται με ευανάγνωστη αναγραφή του ονοματεπώνυμου. Η υπογραφή πρέπει να καλύπτει το περιεχόμενο του εγγράφου και επομένως πρέπει να τίθεται στο τέλος του κειμένου, ενώ σε πολύφυλλα κείμενα πρέπει να μονογράφεται κάθε φύλλο.

Σε ορισμένες περιπτώσεις ο νόμος δεν αρκείται σε ιδιωτικό έγγραφο. Επιβάλλεται έτσι να τηρηθεί ο τύπος του συμβολαιογραφικού εγγράφου (π.χ. 369, 1033 ΑΚ). Σε άλλες περιπτώσεις ο νόμος απαιτεί η δήλωση να γίνεται σε δικαστική ή άλλη δημόσια αρχή, π.χ. 1848 (δήλωση αποποίησης της κληρονομίας), 1902 ΑΚ (αποδοχή με το ευεργέτημα της απογραφής).

Αν δεν τηρήθηκε ο τύπος, τον οποίο προβλέπει ο νόμος, η δικαιοπραξία είναι άκυρη (159 ΑΚ). Στις περιπτώσεις που τον τύπο επιβάλλει ο νόμος, η *θεραπεία* της ακυρότητας είναι δυνατή, μόνο όπου ο νόμος το προβλέπει ρητά (π.χ. δωρεά κινητού 498 ΑΚ).

⁵⁷ **Άκυρη δικαιοπραξία:** έχει μεν την εξωτερική μορφή της δικαιοπραξίας, αλλά εξ' αιτίας ελαττώματος που υπάρχει σε αυτή δεν παράγει τα έννομα αποτελέσματα που επιδιώκει η δήλωση βούλησης, παρά μόνο αυτά που παράγει απ' αυθείας ο νόμος

⁵⁸ **Ανυπόστατη δικαιοπραξία:** όταν λείπει κάποιο από τα στοιχεία της νομοτυπικής μορφής της. Είναι ανύπαρκτη ως δικαιοπραξία και δεν παράγει κανένα έννομο αποτέλεσμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΑΚΥΡΟΤΗΤΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΩΝ

Η δικαιοπραξία, ως πράξη που θέτει ένα κανόνα δικαίου μέσω μίας ή περισσοτέρων δηλώσεων βουλήσεως, προκειμένου να είναι υποστατή, θα πρέπει να συντρέχουν σε αυτή όλα τα ουσιώδη στοιχεία (βλέπε 2.4.2.5 της παρούσης) που θέτει ο νόμος, ώστε να είναι νομικά υπαρκτή και ισχυρή. Η ανυπόστατη δικαιοπραξία δεν έχει ενέργεια καθότι η ενέργεια προϋποθέτει την υπόσταση της δικαιοπραξίας. Ουσιώδες χαρακτηριστικό της ανυπόστατης δικαιοπραξίας είναι ότι δεν είναι δυνατή η μετατροπή της (Α.Κ. 182) ούτε και η επικύρωσή της (Α.Κ. 183)⁵⁹.

Ωστόσο κάθε υποστατή δικαιοπραξία δεν είναι και ενεργός. Θα πρέπει να συντρέχουν οι όροι ενέργειας της δικαιοπραξίας που διακρίνονται σε όρους του κύρους και όρους του ενεργού. Οι **όροι του κύρους** είναι αυτοί που πρέπει να συντρέχουν κατά την κατάρτιση της δικαιοπραξίας. Καθορίζονται υπό κανόνες αναγκαστικού δικαίου και συνεπώς είναι υπέρτεροι κατά την ισχύ τους από την δικαιοπραξία. Αν οι όροι αυτοί δεν συντρέχουν, η δικαιοπραξία είναι άκυρη, δηλαδή ανενεργός. Ενώ **όροι του ενεργού** είναι οι όροι που θα πρέπει να συντρέχουν μετά την κατάρτιση της δικαιοπραξίας για να αποκτήσει η δικαιοπραξία ενέργεια⁶⁰. Παράδειγμα για την τελευταία περίπτωση με βάσει τον Αστικό Κώδικα είναι η έγκριση της δικαιοπραξίας από τον αντιπροσωπευόμενο, σε περίπτωση κατάρτισης δικαιοπραξίας χωρίς πληρεξουσιότητα (Α.Κ. 279). Στην πιθανότητα που δεν συντρέχουν οι όροι

⁵⁹ Αθανασόπουλος Τ.Α., 2006, Οι Δικαιοπραξίες και Εθνικό Κτηματολόγιο, Αθήνα, σελ. 586

⁶⁰ Καραλής Μ., 1996, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου II Δικαιοπραξία Β' , Εκδόσεις Σακκουλας Αθήνα – Κομοτηνή σελ.188

του ενεργού η δικαιοπραξία είναι κατά περίεργο τρόπο μετέωρη. Δεν τελεί υπό ακυρότητα αλλά ούτε είναι ενεργή. Οριστικοποίηση της ακυρότητας επέρχεται αν όρος του ενεργού ματαιωθεί. Τότε η δικαιοπραξία είναι ολοσχερώς άκυρη⁶¹.

Συνεπώς στην άκυρη δικαιοπραξία δεν πληρούται όρος του κύρους και μάλιστα, τέτοιος η συνδρομή του οποίου είναι απαραίτητη για το κύρος και άρα την ενέργεια της δικαιοπραξίας. Κατά την ΑΚ180: «Η άκυρη δικαιοπραξία θεωρείται σαν να μην έγινε».

Όπως η ανυπόστατη, έτσι και η άκυρη δικαιοπραξία, αν και υποστατή δεν παράγει έννομες συνέπειες δικαιοπρακτικές. Ωστόσο ορισμένα άλλα έννομα αποτελέσματα είναι εν προκειμένω δυνατά. Η άκυρη δικαιοπραξία παράγει έννομες συνέπειες εφόσον η έλλειψη αυτή δεν προβάλλεται από το δικαιούμενο να την προτείνει⁶². Όπως προκύπτει, λοιπόν, από την έννοια της ακυρότητας αυτή προέρχεται αυτόματα εκ του νόμου χωρίς να απαιτείται καμία ενέργεια των μερών ή του δικαστηρίου⁶³.

Κατά τον Μπαλή⁶⁴ άκυρη δικαιοπραξία είναι εκείνη, η οποία από ελάττωμα που εμφιλοχώρησε σε αυτή, δεν παράγει την ενέργεια που σκοπήθηκε από το **πραγματικό** της. Λέγοντας **πραγματικό** εννοούμε το σύνολο των νομικών γεγονότων από τα οποία εξαρτάται η έννομη συνέπεια της δικαιοπραξίας⁶⁵.

⁶¹ Παπαντωνίου Ν., 1983, Γενικές Αρχές του Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 420

⁶² Αθανασόπουλος Τ.Α., 2006, Οι Δικαιοπραξίες και Εθνικό Κτηματολόγιο, Αθήνα, σελ. 585

⁶³ Μπαλής Γ., 1947, Γενικά Αρχαί του Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα, σελ 67

⁶⁴ Μπαλής Γ., 1947, Γενικά Αρχαί του Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα, σελ 67, & Οικονομίδης Β., 1925, Στοιχεία Αστικού Δικαίου- Γενικά Αρχαί, Αθήνα, σελ .43

⁶⁵ Μιχαλάκης Εμμ., 1948, Ερμηνεία του Αστικού Κώδικα, Αθήνα, αρθρ. 127-200, Β αριθμ. 5

5.1 ΑΤΕΛΕΣΤΗ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ⁶⁶

Ατέλεστη είναι η δικαιοπραξία που δεν έχει πλήρως συντελεστεί όπως π.χ. η αγορά ακινήτου με άτυπη εντολή και πληρεξουσιότητα υπό την αίρεση της έγκρισης του αγοραστή.

5.2 ΑΚΥΡΩΣΙΜΗ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ⁶⁷

Ακυρώσιμη είναι η δικαιοπραξία που παράγει με νομική ενέργεια αλλά λόγω ελαττώματός της μπορεί να προσβληθεί και να ακυρωθεί. Στο Αστικό Δίκαιο ακυρώσιμη δικαιοπραξία είναι εκείνη που καταρτίστηκε

1. από πλάνη⁶⁸ που επέφερε διάσταση μεταξύ της δήλωσης και της βούλησης του δηλούντος.
2. με απάτη⁶⁹
3. με απειλή

Ακύρωση της δικαιοπραξίας πραγματοποιείται με δικαστική απόφαση μετά από αγωγή ή ένσταση εκείνου που έχει έννομο δικαίωμα. Ο πλανημένος ή απατημένος καθώς και οι κληρονόμοι του δεν δικαιούνται να προτείνουν το ακυρώσιμο της δικαιοπραξίας και να αποποιηθούν γιαυτό την εκπλήρωση

⁶⁶ Αθανασόπουλος Τ.Α., 2006, Οι Δικαιοπραξίες και Εθνικό Κτηματολόγιο, Αθήνα, σελ. 586

⁶⁷ Αθανασόπουλος Τ.Α., 2006, Οι Δικαιοπραξίες και Εθνικό Κτηματολόγιο, Αθήνα, σελ. 587

⁶⁸ Πλάνη στη βούληση: η δήλωση βουλήσεως ανταποκρίνεται στη βούληση του δικαιοπρακτούντος αλλά η βούλησή του έχει σχηματισθεί ελαττωματικά λόγω εσφαλμένης γνώσης ή άγνοιας της πραγματικότητας, στην οποία αυτός στηρίχθηκε για να σχηματίσει τη βούλησή του

Πλάνη στη δήλωση: ο δικαιοπρακτών δηλώνει άλλο από αυτό το οποίο θέλει νομίζοντας όμως ότι η δήλωση ανταποκρίνεται στην πραγματική του βούληση.

⁶⁹ είναι η δόλια παραπλάνηση κάποιου από κάποιο άλλο πρόσωπο

των υποχρεώσεων σε τρίτους⁷⁰. Αποτέλεσμα της ακύρωσης είναι ότι η ακυρώσιμη δικαιοπραξία εξομοιώνεται με την άκυρη με επιφύλαξη σχετικά με τα εμπράγματα δικαιώματα που απέκτησε τρίτος από την δικαιοπραξία που ακυρώθηκε⁷¹.

5.3 ΕΙΔΗ ΑΚΥΡΟΤΗΤΑΣ

Οι λόγοι ακυρότητας είναι πολλοί και ανάγονται σε ελλείψεις όρων του κύρους της δικαιοπραξίας, όπως ειπώθηκε και ανωτέρω. Η ακυρότητα διακρίνεται σε **αρχική** που υπάρχει ήδη κατά την κατάρτιση της δικαιοπραξίας⁷² και σε **επιγενόμενη** που επέρχεται εκ των υστέρων μετά την κατάρτιση της δικαιοπραξίας. Άλλη μορφή διάκρισης είναι αυτή της **απόλυτης ακυρότητας** όταν παραβιάζεται διάταξη που έχει τεθεί προς εξυπηρέτηση του γενικού συμφέροντος λαμβάνεται υπόψη αυτεπάγγελτα από το Δικαστήριο και είναι οριστική και αθεράπευτη καθώς και σε σχετική ακυρότητα στην περίπτωση παραβάσεως διάταξης που έχει τεθεί προς προστασία ορισμένων μόνο προσώπων.

Μια τελευταία διάκριση της ακυρότητας είναι σε **ολική** και **μερική**. Η ολική ακυρότητα αφορά το σύνολο του περιεχομένου της δικαιοπραξίας, ενώ η μερική ακυρότητα αφορά μέρος μόνο του περιεχομένου της δικαιοπραξίας. Το λοιπό δε μέρος είναι έγκυρο. Αποτελώντας μια μορφή περιορισμού των συνεπειών και επομένως και του εύρους της ακυρότητας, η ακυρότητα μέρους δεν συνεπιφέρει την ακυρότητα του όλου, εάν δεν συνάγεται ότι οι συμβαλλόμενοι δεν θα επιχειρούσαν την δικαιοπραξία χωρίς το άκυρο μέρος.

⁷⁰ Μπαλής Γ., 1947, Γενικά Αρχαί του Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα, σελ. 211

⁷¹ Αθανασόπουλος Τ.Α., 2006, Οι Δικαιοπραξίες και Εθνικό Συνταγολόγιο, Αθήνα, σελ. 588

⁷² π.χ. στην περίπτωση ανικανότητας για δικαιοπραξία (Α.Κ. 131-131)

5.4 ΜΕΡΙΚΗ ΑΚΥΡΟΤΗΤΑ

Μερική ακυρότητα είναι η ακυρότητα μέρους μόνο του περιεχομένου της δικαιοπραξίας. Το άλλο μέρος της δικαιοπραξίας που δεν καταλαμβάνεται από τον ίδιο ή οποιονδήποτε άλλο λόγο ακυρότητας είναι καθ' εαυτό έγκυρο. Συνεπώς, ενώ η ακυρότητα συνήθως καταλαμβάνει ολόκληρη τη δικαιοπραξία, οπότε και μιλάμε για ολική ακυρότητα, δεν αποκλείεται συγκεκριμένη δικαιοπραξία να πάσχει από μερική ακυρότητα⁷³.

Μερική ακυρότητα νοείται σε περιπτώσεις που το τμήμα της δικαιοπραξίας, το οποίο δεν θίγεται από την ακυρότητα μπορεί να αποτελεί ισχυρή δικαιοπραξία. Το απλούστερο παράδειγμα είναι η σύμβαση, π.χ. πώληση, η οποία έχει ως αντικείμενο περισσότερα πράγματα. Αν η πώληση του ενός είναι άκυρη (π.χ. περίπτωση του 175), η πώληση των άλλων πραγμάτων μπορεί να είναι έγκυρη. Η μερική ακυρότητα, μπορεί όμως να αναφέρεται και στη συμφωνία με ένα από τα περισσότερα πρόσωπα που συμμετέχουν στη δικαιοπραξία π.χ. χρέος του Α προς τον Β εγγυώνται οι Χ και Ψ, από τους οποίους ο Ψ είναι ανίκανος.

5.5 ΕΙΔΗ ΜΕΡΙΚΗΣ ΑΚΥΡΟΤΗΤΑΣ

Αναφορικά με τα είδη της ακυρότητας, τα αυτά ταύτα ισχύουν και στην μερική ακυρότητα. Συνεπώς, η μερική ακυρότητα διακρίνεται σε απόλυτη και σε σχετική. Απόλυτη μερική ακυρότητα είναι ακυρότητα μέρους της δικαιοπραξίας, την οποία μπορεί να επικαλεστεί οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον. Για παράδειγμα στην περίπτωση που η πώληση του ενός των περισσότερων πραγμάτων είναι άκυρη λόγω αντιθέσεως στα χρηστά ήθη, την ακυρότητα μπορούν να επικαλεσθούν όχι μόνο ο πωλητής ή ο αγοραστής,

⁷³ Παπαντωνίου Ν., 1983., Γενικές Αρχές του Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλα σελ. 423, επίσης Γεωργιάδης Απ., 2002, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλα σελ. 494

αλλά και οι δανειστές τους. Η ακυρότητα αυτή τίθεται για εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος. Για το λόγο αυτό λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο, αν προκύπτει από τα πραγματικά περιστατικά που έχουν υποβληθεί σ' αυτό.

Σχετική, δε, μερική ακυρότητα είναι η ακυρότητα, μέρους της δικαιοπραξίας, την οποία μπορούν να επικαλεσθούν ορισμένα μόνο πρόσωπα, υπέρ των οποίων θεσπίζεται. Επειδή η ακυρότητα αυτή τίθεται για την εξυπηρέτηση ιδιωτικού συμφέροντος, δεν λαμβάνεται υπόψη αυτεπάγγελτα από το δικαστήριο, αλλά πρέπει να προταθεί από τον δικαιούμενο δικαστικά ή εξώδικα. Μέχρι τότε η δικαιοπραξία παράγει όλα τα έννομα αποτελέσματα της.

5.6 ΛΟΓΟΙ ΑΚΥΡΟΤΗΤΑΣ

Όπως αναφέρθηκε και στην παράγραφο 5.1 οι λόγοι ακυρότητας είναι διάφοροι και θα αναλυθούν διεξοδικά. Τέτοιοι είναι π.χ. η ανικανότητα για δικαιοπραξία (ΑΚ 128 επ.), τα ελαττώματα της δήλωσης βουλήσεως (εικονικότητα ΑΚ 138, αστεϊσμός), η μη τήρηση του νόμου συστατικού τύπου (ΑΚ 159), η αντίθεση της δικαιοπραξίας στο νόμο (ΑΚ 174)¹¹ ή στα χρηστά ήθη (ΑΚ 178, 179)

5.7 ΕΙΚΟΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ

Τα άρθρα 138 και 139 του Αστικού Κώδικα παρέχουν μια ερμηνεία της έννοιας της εικονικότητας στις δικαιοπραξίες καθώς και το ποσοστό στο οποίο ο Κώδικας προσδίδει σε αυτή έννομα αποτελέσματα⁷⁴. Η **εικονική**

⁷⁴ **Α.Κ. 138:** Δήλωση βούλησης που δεν έγινε στα σοβαρά παρά μόνο φαινομενικά (εικονική) είναι άκυρη. Άλλη δικαιοπραξία που καλύπτεται κάτω από την εικονική είναι έγκυρη αν τα

δικαιοπραξία είναι αυτή που γίνεται φαινομενικά και όχι σπουδαία⁷⁵. Η δικαιοπραξία αυτή είναι άκυρη. Είναι λογικό ότι η έννομος τάξη δεν θα μπορούσε να αφήσει το πεδίο ελεύθερο στην εικονικότητα ακόμη και όταν ο προβαίνων σε ψευδείς ή προσποιητές έννομες σχέσεις εφορμάτο από αγαθές προθέσεις. Συνήθως όμως η εικονική δικαιοπραξία κρύβει ιδιοτέλεια και δολιότητα.

Εικονικότητα σε μια δικαιοπραξία υπάρχει:

1. όταν τα συμβληθέντα μέρη ή ο δικαιοπρακτών δεν θέλησαν πράγματι την κατάρτιση της δικαιοπραξίας. Πρόκειται περί απόλυτης εικονικότητας.
2. όταν οι συμβαλλόμενοι θέλησαν δικαιοπραξία διαφορετική από αυτή που εμφανίζεται εξωτερικά (σχετική εικονικότητα) π.χ. όταν κάτω από μια αγοροπωλησία καλύπτεται δωρεά.
3. όταν έχει συμπεριληφθεί στην δικαιοπραξία ρήτρα ή όρος διαφορετικός από τον πραγματικό (μερική εικονικότητα Α.Κ. 181⁷⁶) π.χ. τίμημα μεγαλύτερο ή μικρότερο από το κανονικό. Ειδικότερα στην περίπτωση της συνομολόγησης μικρότερου πημήματος από το πραγματικό η κρατούσα γνώμη δέχεται ως άκυρη μόνο την συμφωνία για το μεγαλύτερο τίμημα⁷⁷. Επίσης, πάλι σύμφωνα με την κρατούσα άποψη, ο πωλητής έχει αξίωση αδικαιολόγητου πλουτισμού μόνο στην περίπτωση που ο

μέρη την ήθελαν και συντρέχουν οι όροι που απαιτούνται για τη σύστασή της. **Α.Κ. 139:** Η εικονικότητα δεν βλάπτει εκείνον που συναλλάχθηκε αγνοώντας την.

⁷⁵ Αθανασόπουλος Τ.Α., 2006, Οι Δικαιοπραξίες και Εθνικό Συνταγολόγιο, Αθήνα, σελ. 613, επίσης Μπαλή Γ., 1947 Γενικά Αρχαία του Ασπικού Δικαίου, Εκδόσεις Παπαζήσης, παράγραφος 40 σελ. 99

⁷⁶ **Α.Κ. 181:** Η ακυρότητα μέρους συνεπιφέρει την ακυρότητα ολόκληρης της δικαιοπραξίας, αν συναγεται ότι δεν θα είχε επιχειρηθεί χωρίς το άκυρο μέρος.

⁷⁷ Αθανασόπουλος Τ.Α., 2006, Οι Δικαιοπραξίες και Εθνικό Κτηματολόγιο, Αθήνα, σελ. 614 όπου και η σχετική βιβλιογραφία στην υποσημείωση 22

πωλητής έλαβε τίμημα μεγαλύτερο από την αγοραία αξία του πράγματος⁷⁸.

4. όταν ο πράγματι συμβαλλόμενος ή αυτός που εν γένει έλκει δικαιώματα από την δικαιοπραξία είναι πρόσωπο διάφορο από αυτό που δηλώθηκε (εικονικότητα προσώπου). Να σημειωθεί ότι ειδικά στην σύμβαση πώλησης η εικονικότητα ως προς το πρόσωπο του αγοραστή καθιστά την δικαιοπραξία απόλυτα άκυρη. Αντίθετα ισχύει για τον αγοραστή που επιθυμούν α συμβαλλόμενα. Συνεπώς η καταρτισθείσα δικαιοπραξία παράγει αποτελέσματα έννομα για τον αποκρυπτόμενο αγοραστή υπό την προϋπόθεση της ύπαρξης συμφωνίας όλων των συμβαλλομένων μερών, πραγματικών και εικονικών. Λόγω της ακυρότητας της εικονικής δικαιοπραξίας είναι προφανής η υποχρέωση του αγοραστή για αναμεταβίβαση του πράγματος χωρίς ειδική συνομολόγηση.

Το άρθρο 139 του Α.Κ. προβλέπει την μη ζημίωση του συναλλαχθέντος από εικονική δικαιοπραξία όταν αυτή τελείται εν αγνοία του. Η προστατευτική αυτή μνεία του νόμου αφορά όχι μόνο τον ή τους αντισυμβληθέντες στην εικονική δικαιοπραξία αλλά και κάθε άλλον, π.χ. στην περίπτωση της μονομερούς δήλωσης βουλήσεως την Αρχή ή το πρόσωπο στον οποίο απευθύνθηκε αλλά και κάθε τρίτο πρόσωπο που δια της εικονικής δήλωσης δευτερογενώς απέκτησαν δικαιώματα ή ήλθαν σε έννομη σχέση με τον εικονικώς πράξαντα ή τους διαδόχους του⁷⁹. Στην βάση αυτή ως εν αγνοία συναλλαχθέντες θεωρούνται τα πρόσωπα τα οποία τον χρόνο απόκτησης του δικαιώματος που απορρέει από την εικονική δικαιοπραξία τεκμαίρεται βάσιμα ότι δεν γνώριζαν τίποτα περί της εικονικότητας της πράξεως. Αυτό ισχύει και τους διαδόχους του εν αγνοία συναλλαχθέντος

⁷⁸ Αθανασόπουλος Τ.Α., 2006, Οι Δικαιοπραξίες και Εθνικό Κτηματολόγιο, Αθήνα, σελ. 614 όπου και η σχετική βιβλιογραφία στην υποσημείωση 23

⁷⁹ Μπαλή Γ., 1947, Γενικά Αρχαί του Ασπικού Δικαίου, Εκδόσεις Παπαζήσης, παράγραφος 40 σελ. 100

καθότι η άγνοια εκ μέρους του δικαιοπαρόχου τους θεμελίωσε και για αυτούς οριστικά το δικαίωμα ακόμη και στην περίπτωση που οι τελευταίοι γνώριζαν κατά την στιγμή της κτήσης του δικαιώματος περί της εικονικότητας της αρχικής δικαιοπραξίας⁸⁰.

Διευκρινίζεται ότι όπως τεκμαίρεται από τα άρθρα 138 και 139 του Α.Κ. η εικονικότητα υπάρχει και προτείνεται μόνο κατά του εν γνώσει αυτή καταρπισθέντος. Συνεπώς ο επικαλούμενος την εικονικότητα οφείλει και να αποδείξει ότι κατά τον χρόνο κτίσεως του δικαιώματος ο συμβαλλόμενος κατά του οποίου επικαλείται την εικονικότητα γνώριζε την ύπαρξη της τελευταίας και συνεπώς την ακυρότητα της δικαιοπραξίας και εν γνώσει του το απεισιώπησε⁸¹. Επομένως το βάρος της αποδείξεως πέφτει στους ώμους του καταγγέλλοντος την εικονική δικαιοπραξία.

Αν υπάρξουν δύο διαδοχικές δηλώσεις βουλήσεως η Α και η Β με την δεύτερη να δηλώνει ρητώς ότι η Α είναι εικονική οφείλει να ληφθεί υπόψη η πιθανότητα η Β δήλωση βουλήσεως να προσκρούει σε διατάξεις δημοσίας τάξεως. Στην περίπτωση αυτή, αν η Β προσκρούει σε διατάξεις δημοσίας τάξεως δεν λαμβάνεται υπόψη και η δήλωση Α ισχύει ως αληθής και σπουδαία. Επομένως ένσταση εικονικότητας δεν γίνεται αποδεκτή στις πιο κάτω περιπτώσεις :

1. σε δικαιοπραξία δημοσίου δικαίου, δηλαδή σε δικαιοπραξία προς δημόσια Αρχή. Στο Δημόσιο Δίκαιο η εικονικότητα δεν αναγνωρίζεται και η Δημόσια Αρχή δεν ενεργεί ποτέ εικονικώς αλλά μόνο επί τη βάση αληθούς δηλώσεως βουλήσεως.
2. η δικαιοπραξία δια της οποίας δημιουργείται οικογενειακή σχέση όπως επί παραδείγματι γάμος, υιοθεσία, αναγνώριση ή νομιμοποίηση εξώγαμου τέκνου.

⁸⁰ Μπαλή Γ., 1947, Γενικά Αρχαία του Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Παπαζήσης, παράγραφος 40 σελ. 101

⁸¹ ο.π. σελ. 102

3. η δήλωση ιδιωτικής βουλήσεως επί δίκης. Οι κατ' ιδίαν σε δικόγραφα και οι ενώπιον δικαστηρίου πραγματοποιηθείσες δηλώσεις εφόσον φυσικά είναι μέρος της δικαστικής διαδικασίας και εξέλιξης δεν είναι δυνατόν να θεωρηθούν εικονικές και να προσβληθούν ανάλογα. Ακόμη και αμφοτερόπλευρη συμφωνία των διαδίκων περί εικονικότητας της εκδοθείσας αποφάσεως ουδόλως δεν επηρεάζει το δεδικασμένο⁸²

5.8 ΚΑΤΑΠΙΣΤΕΥΤΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ

Η καταπιστευτική δήλωση βουλήσεως είναι μια αληθής και σπουδαία δήλωση⁸³. Μέσω αυτής συνήθως μεταβιβάζεται περιουσιακό στοιχείο από τον δηλούντα σε τρίτο πρόσωπο. Η ιδιαιτερότητα έγκειται στο γεγονός ότι τελικά η δήλωση βουλήσεως φέρει έννομα αποτελέσματα που δεν αντιστοιχούν στο επιδιωκόμενο σκοπό του δηλούντος, αλλά βαίνουν πέραν αυτού. Συνήθως αφορά μεταβιβάσεις της κυριότητας ακινήτων για την εξασφάλιση απαιτήσεως του αποκτώντος ή με σκοπό την διαχείρισή του και τον πορισμό εσόδων. Αντίστοιχα μπορεί να αποτελεί μεταβίβαση απαιτήσεως στον δανειστή με σκοπό πάλι την εξασφάλιση του τελευταίου. Θεωρητικά λοιπόν ο αποκτών γίνεται κύριος του πράγματος. Υπό το φως όμως του Α.Κ. 1033⁸⁴ ο οποίος προβλέπει ρητώς ότι η μεταβίβαση κυριότητας ακινήτου είναι απώδης δικαιοπραξία. Συνεπώς η μη νόμιμη αιτία μεταβιβάσεως του ακινήτου καθιστά την δικαιοπραξία άκυρη.

⁸² Μπαλή Γ., 1947, Γενικά Αρχαί του Ασπικού Δικαίου, Εκδόσεις Παπαζήσης, παράγραφος 40 σελ. 102-103

⁸³ ο.π. παράγραφος 41 σελ. 105

⁸⁴ Άρθρο 1033 **Κτήση ακινήτου με σύμβαση**: Για τη μεταβίβαση της κυριότητας ακινήτου απαιτείται συμφωνία μεταξύ του κυρίου και εκείνου που την αποκτά, ότι μετατίθεται σ' αυτόν η κυριότητα για κάποια νόμιμη αιτία. Η συμφωνία γίνεται με συμβολαιογραφικό έγγραφο και υποβάλλεται σε μεταγραφή.

Διαφέρει η περίπτωση της πραγματικής πώλησης ακινήτου μέχρι του ποσού του χρέους, υπό την προϋπόθεση και τα δύο μέρη να συμφωνούν για το τίμημα, με την προσθήκη του ειδικού όρου της εξωνήσεως. Αντίθετα κατά το άρθρο 1034⁸⁵ του Α.Κ. η μεταβίβαση ακινήτου σε δανειστή για εξασφάλιση του είναι ισχυρή.

5.9 ΠΛΑΝΗ⁸⁶

Σε γενικές γραμμές η Πλάνη διακρίνεται στις πιο κάτω κατηγορίες:

Πλάνη στη βούληση: η δήλωση βουλήσεως ανταποκρίνεται στη βούληση του δικαιοπρακτούντος αλλά η βούλησή του έχει σχηματισθεί ελαττωματικά λόγω εσφαλμένης γνώσης ή άγναιας της πραγματικότητας, στην οποία αυτός στηρίχθηκε για να σχηματίσει τη βούλησή του

Πλάνη στη δήλωση: ο δικαιοπρακτών δηλώνει άλλο από αυτό το οποίο θέλει νομίζοντας όμως ότι η δήλωση ανταποκρίνεται στην πραγματική του βούληση

Με βάση το άρθρο 140 Α.Κ.⁸⁷ η δικαιοπραξία που καταρτίστηκε σε διάσταση μεταξύ δηλώσεως και βουλήσεως είναι ακυρώσιμη υπό την προϋπόθεση

⁸⁵ Άρθρο 1034 **Κτήση κινητού με σύμβαση:** Για τη μεταβίβαση της κυριότητας κινητού απαιτείται παράδοση της νομής του από τον κύριο σ' αυτόν που την αποκτά και συμφωνία των δύο ότι μετατίθεται η κυριότητα.

⁸⁶ Μπαλή Α. Γεωργίου (1947) Γενικά Αρχαία του Ασπικού Δικαίου, Εκδόσεις Παπαζήση, παράγραφος 42 σελ. 106-108

⁸⁷ Άρθρο 140 **Δήλωση από πλάνη:** Αν κάποιος καταρτίζει δικαιοπραξία και η δήλωσή του δεν συμφωνεί, από ουσιώδη πλάνη, με τη βούλησή του, έχει το δικαίωμα να ζητήσει την ακύρωση της δικαιοπραξίας.

όμως ότι η πλάνη είναι ουσιώδης, ενώ ακολούθως στο άρθρο 141⁸⁸ διευκρινίζει ότι ουσιώδης πλάνη είναι αυτή που αναφέρεται σε στοιχείο τόσο σπουδαίο στην δικαιοπραξία που θα αναιρούσε την επιθυμία του δικαιουχτού να καταρτίσει την δικαιοπραξία.

⁸⁸ Άρθρο 141 **Πλάνη ουσιώδης** : Η πλάνη είναι ουσιώδης όταν αναφέρεται σε σημείο τόσο σπουδαίο για την όλη δικαιοπραξία, ώστε, αν το πρόσωπο γνώριζε την πραγματική κατάσταση, δεν θα επιχειρούσε τη δικαιοπραξία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΑΙΡΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΩΝ

Αίρεση είναι ο όρος - περιορισμός που προστίθεται σε δικαιοπραξία με τον οποίο η ενέργειά και κατά συνέπεια η επέλευση των εννόμων αποτελεσμάτων της, εξαρτάται από γεγονός μελλοντικό και αβέβαιο. Π.χ. Θα σου δωρίσω το αυτοκίνητο μου αν λάβεις την άδεια οδήγησης , ή αν λάβεις το πτυχίο της ιατρικής.

Οι αρέσες διακρίνονται σε αναβλητικές και διαλυτικές.

Γνήσια και καταχρηστική αίρεση

Προϋποθέσεις γνήσιας αίρεσης:

1. η αίρεση να τίθεται με συμφωνία των συμβαλλομένων μερών
2. να εξαρτώνται τα έννομα αποτελέσματα της δικαιοπραξίας από την επέλευση αβέβαιου γεγονότος στο μέλλον

Όταν η αίρεση συγκεντρώνει αυτά τα στοιχεία είναι γνήσια, διαφορετικά χαρακτηρίζεται ως καταχρηστική

Καταχρηστική αίρεση:

1. Νομική αίρεση: όταν τα έννομα αποτελέσματα της δικαιοπραξίας εξαρτώνται από γεγονότα τα οποία ορίζονται από το νόμο
2. Αίρεση που αναφέρεται σε γεγονός παρελθόν ή παρόν το οποίο όμως δεν είναι γνωστό στα συμβαλλόμενα μέρη

3. Αναγκαία ή βέβαια αίρεση: αίρεση η οποία αναφέρεται σε γεγονός το οποίο θα επέλθει οπωσδήποτε

Αναβλητική είναι η αίρεση όταν μέχρι την πραγματοποίησή της αναβάλλεται η παραγωγή των αποτελεσμάτων της δικαιοπραξίας, τα οποία επέρχονται μόνο αν και όταν συμβεί το μέλλον και αβέβαιο γεγονός. Έτσι στο πιο πάνω παράδειγμα της δωρεάς του αυτοκινήτου η δωρεά αναβάλλεται μέχρι τη λήψη της άδειας οδήγησης ή του πτυχίου της Ιατρικής.

Διαλυτική είναι η αίρεση όταν τα αποτελέσματα της δικαιοπραξίας παράγονται αμέσως, αλλά ανατρέπονται όταν επέλθει το γεγονός που συνιστά την αίρεση.

Κατά κανόνα όλες οι δικαιοπραξίες επιδέχονται αίρεση. Κατ' εξαίρεση όμως ορισμένες δικαιοπραξίες δεν επιδέχονται αίρεση επειδή είτε αυτό απαγορεύεται από το νόμο ή τα χρηστά ήθη, είτε αντίκωνται προς τη φύση της δικαιοπραξίας κλπ. Τέτοιες δικαιοπραξίες είναι η συναίνεση σε γάμο, η εκούσια αναγνώριση, η αποδοχή ή αποποίηση κληρονομιάς κλπ.

Προθεσμία είναι γεγονός μέλλονικό αλλά βέβαιο, από το οποίο οι δικαιοπρακτούντες εξαρτούν τα αποτελέσματα της δικαιοπραξίας. Π.χ. ο Α νοικιάζει το σπίτι του και συμφωνεί με το ενοικιαστή Κ να του το παραδώσει ένα μήνα μετά την κατάρτιση της μίσθωσης. Η προθεσμία διαφέρει από την αίρεση στο ότι η επέλευση του μελλοντικού γεγονότος είναι βέβαιη ενώ στην αίρεση είναι αβέβαιη.

Όπως οι αιρέσεις, έτσι και οι προθεσμίες χωρίζονται σε αναβλητικές και διαλυτικές ανάλογα αν τα αποτελέσματά της δικαιοπραξίας αρχίζουν ή παύουν από ορισμένο χρονικό διάστημα.

ΑΚ 208§1 → ακατάληπτη, αντιφατική ή αίρεση που προσδίδει παράνομο ή ανήθικο περιεχόμενο στη δικαιοπραξία καθιστά την τελευταία άκυρη

- *ακατάληπτες αιρέσεις* → το περιεχόμενο της αιρέσεως δεν μπορεί να ερμηνευτεί με τους ερμηνευτικούς κανόνες
- *αντιφατικές αιρέσεις* → το περιεχόμενο των αιρέσεων αντιτίθεται στο περιεχόμενο της δικαιοπραξίας
- *αιρέσεις με παράνομο ή ανήθικο περιεχόμενο* → προσδίδουν στη δικαιοπραξία περιεχόμενο αντίθετο στο νόμο ή στα χρηστά ήθη
- *αδύνατες αιρέσεις* → αναφέρονται σε γεγονός το οποίο αντικαμεικά δεν πρόκειται να επέλθει για νομικούς ή πραγματικούς λόγους

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΤΗΤΑ ΣΤΙΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΕΣ

Υπάρχουν περιπτώσεις που ένα πρόσωπο λόγω νομικών (π.χ. ανικανότητα για δικαιοπραξία) ή πραγματικών (π.χ. ασθένεια) λόγων δεν μπορεί ή δεν θέλει να ενεργήσει αυτοπρόσωπα. Στις περιπτώσεις αυτές χρησιμοποιείται ο θεσμός της **αντιπροσώπευσης ή αντιπροσωπείας**. Με το θεσμό αυτό επιτυγχάνεται η ενέργεια νομικών πράξεων και ειδικότερα η κατάρτιση δικαιοπραξιών με άλλο πρόσωπο. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι υπάρχουν ορισμένες δικαιοπραξίες ως λ.χ. ο γάμος, η υιοθεσία, η εκούσια αναγνώριση τέκνου και η διαθήκη, που δεν επιτρέπεται αντιπροσώπευση.

Η αναπλήρωση του προσώπου με άλλο πρόσωπο μπορεί να γίνεται είτε από το νόμο (**νόμιμη** αντιπροσώπευση) είτε να πηγάζει από τη βούληση του προσώπου να αντιπροσωπευτεί από άλλο πρόσωπο (**εκούσια αντιπροσώπευση**).

Η εκούσια αντιπροσώπευση διακρίνεται, ανάλογα με τον τρόπο με τον οποίο ενεργεί ο αντιπρόσωπος σε άμεση και έμμεση.

Άμεση αντιπροσώπευση υπάρχει όταν ο αντιπρόσωπος καταρτίζει τη δικαιοπραξία στο όνομα του αντιπροσωπευόμενου και στα όρια της εξουσίας για αντιπροσώπευση έτσι ώστε τα αποτελέσματά της να επέρχονται άμεσα στο πρόσωπο του αντιπροσωπευόμενου. Ο αντιπρόσωπος θα πρέπει να καταρτίζει τη δικαιοπραξία στο όνομα και για λογαριασμό του αντιπροσωπευόμενου.

Η δικαιοπραξία να καταρτίζεται στα όρια της εξουσίας του ανιπροσώπου για ανιπροσώπωση. Η έκταση της εξουσίας καθορίζεται από τη σύμβαση με την οποία παρέχεται η εξουσία για ανιπροσώπωση (η σύμβαση αυτή λέγεται εντολή) ή από τη μονομερή δικαιοπραξία που λέγεται **πληρεξουσιότητα**.

Έμμεση ανιπροσώπωση υπάρχει όταν ο ανιπρόσωπος επιχειρεί τη δικαιοπραξία στο όνομά του αλλά για λογαριασμό άλλου (του ανιπροσωπευόμενου) έτσι ώστε τα αποτελέσματά της να επέρχονται στο πρόσωπο του ανιπροσώπου και με ιδιαίτερη δικαιοπραξία μεταξύ τους (ανιπρόσωπος και ανιπροσωπευόμενος) να μεταβιβάζονται στον ανιπροσωπευόμενο.

Πληρεξουσιότητα είναι η μονομερής δικαιοπραξία με την οποία παρέχεται η εξουσία για ανιπροσώπωση, δηλαδή για την κατάρτιση δικαιοπραγιών για λογαριασμό και στο όνομα του ανιπροσωπευόμενου. Το έγγραφο με το οποίο παρέχεται η εξουσία για ανιπροσώπωση ονομάζεται πληρεξούσιο ή εξουσιοδότηση. Η πληρεξουσιότητα παρέχεται με δήλωση είτε προς τον ανιπρόσωπο είτε προς τον τρίτο με τον οποίο επιχειρείται η δικαιοπραξία. Η δήλωση αυτή υπόκειται συνήθως στον τύπο της δικαιοπραξίας για την οποία δόθηκε η εξουσία για ανιπροσώπωση.

Η πληρεξουσιότητα μπορεί να είναι γενική, δηλαδή να αναφέρεται σε όλες τις δικαιοπραξίες ή σε μια ομάδα δικαιοπραγιών του ανιπροσωπευόμενου, ή ειδική, δηλαδή να αναφέρεται σε συγκεκριμένες δικαιοπραξίες.

Λόγους **παύσεως** της πληρεξουσιότητας αποτελούν:

- i. Η ανάκληση της πληρεξουσιότητας που γίνεται με μονομερή δήλωση προς τον πληρεξούσιο ή τους τρίτους.
- ii. Ο θάνατος του ανιπροσωπευόμενου ή του πληρεξούσιου εφόσον δεν συνάγεται το αντίθετο.

- iii. Η λήξη της έννομης σχέσης πάνω στην οποία στηρίζεται η πληρεξουσιότητα.
- iv. Η παραίτηση του πληρεξουσίου που γίνεται με μονομερή δήλωση στον ανηπρωσωπευόμενο.
- v. Η επερχόμενη ανικανότητα για δικαιοπραξία, είτε του πληρεξουσίου είτε του ανηπρωσωπευόμενου και
- vi. Η δικαστική απόφαση με την οποία ακυρώνεται το πληρεξούσιο έγγραφο.

Η δικαιοπραξία που επιχειρείται μετά την παύση της πληρεξουσιότητας ή έξω από τα όρια της εξουσίας που είχε δοθεί στον ανηπρόσωπο, είναι ισχυρή και δεσμεύει τον ανηπρωσωπευόμενο εφόσον ενεργήθηκε από τον πληρεξούσιο χωρίς να γνωρίζει την παύση της πληρεξουσιότητας. Εάν ο πληρεξούσιος γνώριζε, ο ανηπρωσωπευόμενος έχει δυνατότητα είτε να εγκρίνει εκ των υστέρων τη δικαιοπραξία αυτή και να αποδεχθεί να επαχθούν τα αποτελέσματά της στο πρόσωπό του, είτε να αρνηθεί αυτή τη δικαιοπραξία και να απαιτήσει αποζημίωση από τον ανηπρόσωπο.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ο άνθρωπος από τη φύση του χαρακτηρίζεται από μια έντονη ροπή προς την κοινωνικότητα. Από τα πρώτα κώλας στάδια της εμφάνισής του στη γη το ένσπκτο του τον οδήγησε στη δημιουργία των πρώτων κοινωνικών ομάδων, της οικογένειας αρχικά, της φυλής αργότερα. Δεν είναι τυχαίος άλλωστε χαρακτηρισμός που αποδίδει ο Αριστοτέλης, στα «Πολιτικά», αναφερόμενος στον άνθρωπο ως «φύσει πολιτικόν ζώνον» και εννοεί κοινωνικό.

Η κοινωνία αποτελεί πράγματι το φυσικό πλαίσιο μέσα στο οποίο η ανθρώπινη προσωπικότητα αναπτύσσεται και διαμορφώνεται. Η κοινωνική όμως συμβίωση δεν είναι κατά κανόνα ομαλή. Είναι γεμάτη αντιθέσας και διαφορές και για να μπορέσουν οι άνθρωποι να συνυπάρξουν αρμονικά, πρέπει να προσαρμόσουν τη συμπεριφορά τους προς ορισμένους κανόνες. Οι κανόνες αυτοί, είτε θεσπίζονται και επιβάλλονται στους ανθρώπους από τις οργανωμένες κοινωνίες και κράτη, είτε προέρχονται από τη συνείδηση του ανθρώπου, είτε αποτελούν συνήθες της κοινωνικής ζωής⁸⁹. Οι σημαντικότερες πράξεις που ρυθμίζουν τις σχέσεις μεταξύ των μελών μιας κοινωνίας καλούνται δικαιοπραξίες.

Όλες οι δικαιοπραξίες, μονομερείς ή συμβάσεις, είναι αντικείμενο ερμηνείας, ώστε να εξαλαφθούν τυχόν ασάφες ή αμφιβολίες ως προς το αληθινό νόημά τους ή να καλυφθούν τα ενδεχόμενα κενά τους. Για την ερμηνεία των δικαιοπραξιών καθιερώνονται δύο βασικοί κανόνες από τον Ασπικό Κώδικα:

⁸⁹ Βάρκα - Αδάμη, Α., (2005), «Εισαγωγή στο Ασπικό Δίκαιο», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, σελ. 29

- Σύμφωνα με τον πρώτο αναζητείται το αληθινό νόημά της δήλωσης της βουλήσεως χωρίς προσήλωση στις λέξεις⁹⁰. Για να γίνει όμως αυτό θα πρέπει ο ερμηνευτής να εντοπίσει και να λάβει υπόψη του κάθε π, που θα μπορούσε να βοηθήσει, ακόμη και αν βρίσκεται έξω από το κείμενο της δήλωσης.
- Σύμφωνα με τον δεύτερο κανόνα, οι συμβάσεις ερμηνεύονται «καλή τη πίστη» με βάση πάντοτε τα αποδεκτά συναλλακτικά ήθη⁹¹.

Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις όπου μια δικαιοπραξία παρουσιάζει κενά, δηλαδή αρρύθμιστα σημεία, χωρίς τη ρύθμιση των οποίων δεν μπορεί να επιτευχθεί ο σκοπός της δικαιοπραξίας. Στις περιπτώσεις αυτές εφαρμόζονται ειδικοί κανόνες για να καλυφθούν τα κενά που παρουσιάστηκαν μετά την κατάρτιση της δικαιοπραξίας λόγω μεταβολής των συνθηκών, έτσι ώστε να μπορεί να πραγματοποιηθεί τελικά ο σκοπός της δικαιοπραξίας.

Όπως λοιπόν, συνάγεται από όλα τα παραπάνω, οι δικαιοπραξίες ουσιαστικά αποτελούν το κυριότερο μέσον, με το οποίο επιτυγχάνεται η κυκλοφορία των αγαθών και η παροχή υπηρεσιών από πρόσωπο σε πρόσωπο.

⁹⁰ άρθρο 173 Α.Κ.

⁹¹ ο.π. σελ. 111 - 112

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αθανασόπουλος Τ., 2006, Οι Δικαιοπραξίες και Εθνικό Κτηματολόγιο, 2^η Έκδοση, Αθήνα
2. Ασπικός κώδικας
3. Βάρκα - Αδάμη, Α., (2005), «Εισαγωγή στο Ασπικό Δίκαιο», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή.
4. Γαζής Α., 1973, Γενικές Αρχές Ασπικού Δικαίου Β΄, Αθήνα.
5. Γεωργιάδης Απ., 2002, Γενικές Αρχές Ασπικού Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα.
6. Δεσποτόπουλος Κ.Ι., 1980, Μελετήματα πολιτικής φιλοσοφίας, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
7. Καράσης Μ., 1993, Γενικές Αρχές του Ασπικού Δικαίου II Δικαιοπραξία Α΄, Εκδόσεις Σάκκουλα Θεσσαλονίκη
8. Καράσης Μ., 1993, Γενικές Αρχές του Ασπικού Δικαίου II Δικαιοπραξία Β΄, Σάκκουλας Αθήνα – Κομοτηνή 1996
9. Καράσης Μ., 1996, Δίκαιο της Δικαιοπραξίας, Εκδόσεις Σάκκουλας Θεσσαλονίκη
10. Μαριδάκης Γ., 1967, Ιδιωπικόν Διεθνές Δίκαιο Α΄, 2^η Έκδοση, Αθήνα
11. Μιχελάκης Εμμ., 1948, Ερμηνεία του Ασπικού Κώδικα, Αθήνα

12. Μουζάκης Χ., 2007, «Ψηφιακά έγγραφα και ηλεκτρονικό εμπόριο», Διπλωματική Εργασία, Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών, Αθήνα.
13. Μπαλής Γ., 1947, Γενκαί Αρχαί του Ασπικού Δικαίου, Εκδόσας Παπαζήσης, Αθήνα
14. Μπαλής Γ., 1955, Γενκαί Αρχαί του Ασπικού Δικαίου, Αθήνα
15. Οικονομίδης Β., 1925, Σταχεία Ασπικού Δικαίου- Γενκαί Αρχαί, Αθήνα.
16. Παπανούτσος Ε., 1974, Λογική, Εκδόσας, Δωδώνη, Αθήνα
17. Παπαντωνίου Κ., 1983, Γενκές Αρχές του Ασπικού Δικαίου, Εκδόσας Σάκκουλα
18. Σπυριδάκη Ι., 1987, Γενκές Αρχές τον ασπικό κώδικα, 1987, Αθήνα- Κομοτηνή
19. Τούσης Α., 1978, Γενκαί Αρχαί του Ασπικού Δικαίου, Εκδόσας Σάκκουλας, Αθήνα
20. Τσάτσου Κ., 1945, Εισαγωγή στην επιστήμη του Δικαίου Ι, Πανεπιστημιακές παραδόσας, Αθήνα
21. Τσάτσου Κ., 1978, Το πρόβλημα της ερμηνείας του Δικαίου, Εκδόσας Σάκκουλα, Αθήνα